Historien om
Ingeborg Nielsdatter
og hendes familie
1732 - 1801

eller

Mordet i Strøby
1801
Havde vi en morder i familien ?

Indhold:

Indledning 2
Strøby i starten af 1700-tallet. 3
Ingeborg Nielsdatters forældre og søskende 5
Ingeborg og hendes familie - 1732-1780. 7
Årene 1780-1785 - En trist periode for familien. 9
Ingeborg og hendes familie - 1785-1800. 9
Landboreformerne omkring år 1800. 11
Folketællingen 1801 15
Onsdag d. 22. april 1801 - Ingeborg Nielsdatter myrdet 17
Ingeborg Nielsdatters familie - Efter hendes død 21
Gården i Grøftemarken frem til i dag 22
Bilag 1 - Skifte af dødsbo efter Jacob Bondesen d. 11. februar 1785. 24
Bilag 2 - Politiforhør d. 7. maj 1801 om mordet på Ingeborg Nielsdatter. 29
Bilag 3 - Afståelseskontrakt til Ole Nielsen 1833. 36
Bilag 4 - Lidt samtidshistorie fra 1700-tallet. 38

Indledning

Onsdag den 22. april 1801 døde Ingeborg Nielsdatter i Strøby. Hun blev 68 år gammel.

Det skete 14 dage efter 'Slaget på Reden' i København, hvor den engelske flåde med viceadmiral Lord Nelson erobrede eller ødelagde hele den danske flåde - Og det var 4 år før, digteren Hans Christian Andersen blev født i Odense.

Der er sådan set ikke noget mærkeligt ved, at en 68-årig kvinde dør - det var egentlig en ret høj alder på det tidspunkt.

Det er *omstændighederne ved dødsfaldet*, der er interessante - og det er disse omstændigheder, der har gjort det interessant at indsamle oplysninger om hendes liv og død.

Rønnede i april 2005 med mindre rettelser februar 2010
Vagn Mørkeberg Christiansen

Som kilder til notatet er anvendt:

- Bogen 'Strøby - Baggrund, udviklinger og skæbner i 17-1800 tallet, skrevet af Jytte Sørensen og udgivet i 1993 og af Vallø Lokalhistoriske Arkiv
- Kirkebøger og folketællinger fra Strøby sogn
- Dokumenter på Vallø Lokalhistoriske Arkiv

Ingeborg Nielsdatters placering i 'stamtavlen':

- ✓ ***Ingeborg Nielsdatter*** (1732-1801) og Jacob Bondesen (1741-1785) bliver i 1763 forældre til *Niels Jacobsen*.
- ✓ *Niels Jacobsen* (1763-1832) og Benthe Jeppesdatter (1769-1836) bliver i 1803 forældre til *Ole Nielsen*.
- ✓ *Ole Nielsen* (1803-1864) og Magrethe Pedersdatter (1812-1834) bliver i 1834 forældre til *Niels Olsen.*
- ✓ *Niels Olsen* (1834-?) og Marie Pedersdatter (1835-?) bliver i 1869 forældre til *Ole Olsen.*
- ✓ *Ole Olsen* (1869-?) og Ane Margrethe Madsen (1867-?) bliver i 1892 forældre til *Rasmus Peter Olsen.*
- ✓ ***Rasmus Peter Olsen*** (1892-1977) og Laura Emilie Larsen (1894 - 1985) bliver gift i 1915 - og bliver forældre til *Dagny Marie Olsen* (f. 1915) og *Helga Jenny Olivia Olsen* (f. 1917).

Ingeborg Nielsdatter er altså Rasmus Peter Olsens tip-tip-oldemor.

Strøby i starten af 1700-tallet.

På det tidspunkt ejedes næsten al jord af godsejerne, og bønderne havde deres jord i 'fæste'. Det betød, at bønderne skulle betale en afgift - landgilde - til jordejerne, og herudover skulle de som regel også levere arbejdskraft (hoveri) til herremanden. Det kunne godt betyde, at bonden måtte holde en karl og anskaffe ekstra heste for at kunne passe arbejdet i hovmarken.

Udover hoveriarbejde, betaling af landgilde og andre afgifter, så måtte bønderne også døje med 'Stavnsbåndet', der blev indført i 1733 (og ophævet igen i 1788). Denne forordning betød, at ingen dreng, karl eller mand uden tilladelse måtte forlade sin hjemstavn fra det 4. til det 40. år. Den officielle begrundelse for Stavnsbåndet var, at godsejeren havde pligt til at sikre mandskab til en stående hær, og det kunne de ikke klare uden Stavnsbåndet (påstod de).

Under disse vilkår var bønderne i 1700-tallet ofte ret fattige folk uden ret meget indflydelse på eget liv og eventuel ejendom. Nogle forfaldt også til alkoholmisbrug.

Tænk blot på Jeppe i 'Jeppe på Bjerget', der blev skrevet af Ludvig Holberg i 1722.

Bønderne ejede altså ikke deres jord - og i Strøby var det Gjorslev gods med 33 fæstere og Københavns Universitet med 16 fæstere, der ejede næsten al jorden.

Strøby var - med sine 52 gårde - på det tidspunkt Sjællands største landsby.

Gårdene og husene lå tæt sammenbyggede i landsbyen, og byens fæstebønder drev deres jord i en slags fællesskab efter '3-vangsskifte' systemet (2 vange blev brugt til dyrkning af korn, medens den 3. vang blev brugt til græsning - skiftende over en 3-årig periode).

Disse vange var så opdelt i 'agre' af forskellig størrelse (oftest var en ager omkring ½ td. land), og den enkelte bonde kunne have måske 50 agre liggende spredt i vangene.

Da bøndernes agre lå spredt mellem hinanden, var det nødvendigt, at bønderne udførte dyrkningsarbejdet efter fælles bestemmelse. Det var en besværlig og langsommelig affære, som først blev afskaffet ved udskiftningen og udflytningen sidst i 1700-tallet.

De 3 vange i Strøby blev kaldt: *Egedemarken, Grøftemarken* og *Møllemarken*.

Kortet på næste side viser de 3 vanges beliggenhed.

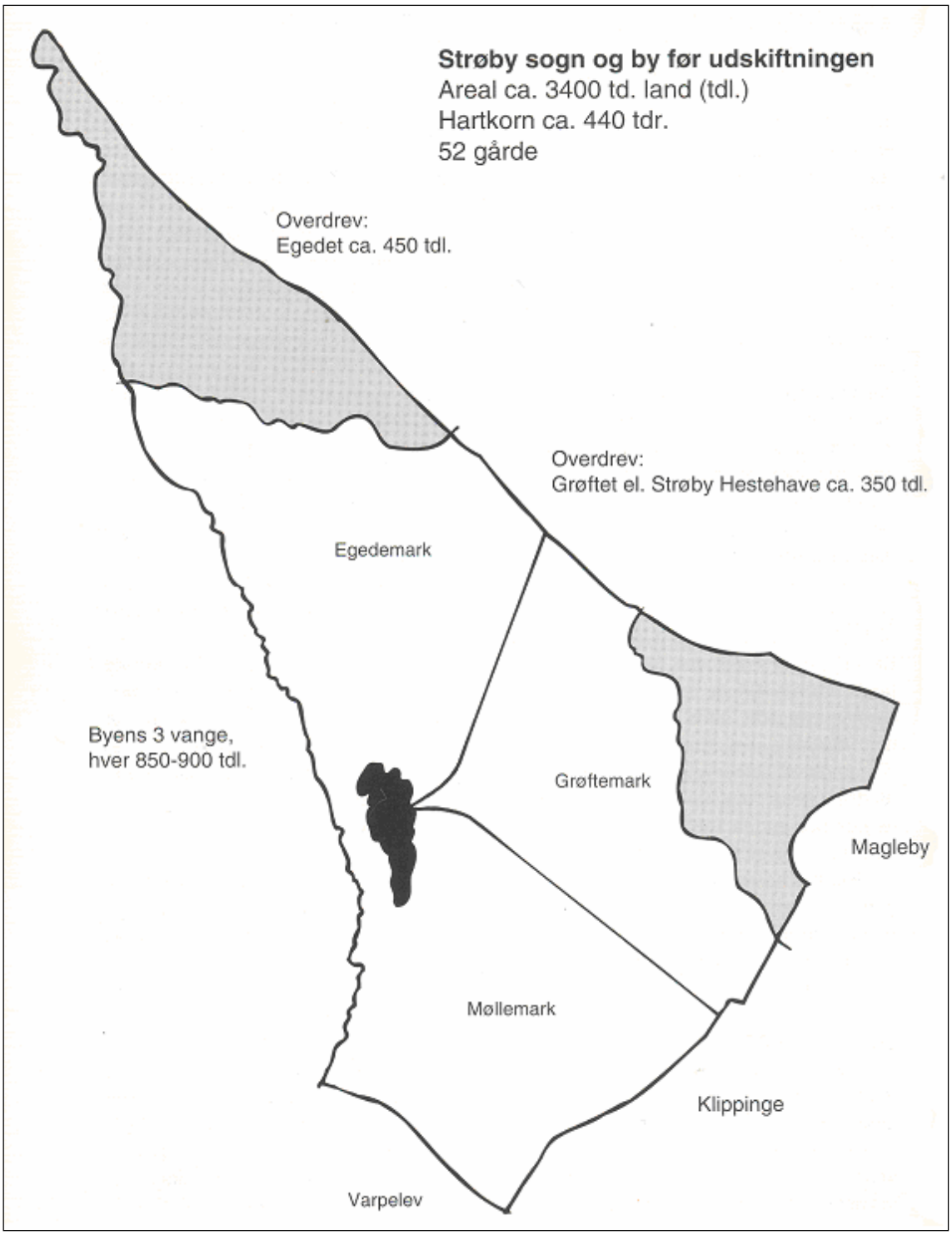

Kortet er kopieret fra bogen
'Strøby - Baggrund, udvikling og skæbner i 17-1800 tallet'

Egedemarken var overvejende ejet af Universitetet - medens *Grøftemarken* og *Møllemarken* overvejende var ejet af Gjorslev Gods.

Ingeborg Nielsdatters forældre og søskende

Ingeborg var datter at Niels Jeppesen Bech (ca. 1705-1778) og hans kone Benthe Pedersdatter (ca. 1708-1779).

Niels Jeppesen og Benthe blev gift i 1729 i Strøby, og de fik (mindst) 13 børn:
Næsten halvdelen af børnene døde som små - 7 blev voksne og gift:

- Karen Nielsdatter - Født 1730 (†1797)
- Peder Nielsen - Født 1731 (†1784)
- **Ingeborg Nielsdatter** - Født 1732 (†1801)
- Jeppe Nielsen - Født 1738 (†1784)
- Benjamin Nielsen - Født 1741 (†1805)
- Gjertrud Nielsdatter - Født 1744 (†1784)
- Ole Nielsen - Født 1747 (†1792)

Niels Jeppesen var fæstebonde i Strøby fra omkring 1730-erne til sin død i 1778.

Gården ejedes af Københavns Universitet, og i matriklen 1688 var gården ansat til 'Nyt Hartkorn' på 9 Tdr., 3 Skp., 2 Fdk., 1 Alb. - Efter udskiftningen sidst i 1700-tallet blev gården til Gård nr. 6 (senere matrikel nr. 6-a, 'Myggegaard') med et jordtilliggende på ca. 85 tdr. land.

Som 'Universitets-gårdmand' var Niels Jeppesen lidt bedret stillet end nogle af de øvrige fæstebønder i Strøby.

I modsætning til de 33 'Gjorslev-gårdmænd' så skulle de 16 'Universitetsgårdmænd' nemlig ikke præstere hoveriarbejde for ejeren. Universitetet havde jo ingen 'hovedgård' med tilhørende hovmarker. - Fæstemålene under universitetet var derfor de mest eftertragtede, og disse fæsteres børn var også eftertragtede som ægtefæller.

Niels Jeppesens 7 voksne børn blev alle gårdmænd/gift med gårdmænd i Strøby med omegn:

- *Karen Nielsdatter* (1730-1797) - blev gift med Universitetsgårdmand Niels Hansen på den gård, der efter udskiftningen blev til Gård nr. 19 'Zarpegård'.
  Der var 5 børn i ægteskabet, hvoraf 2 sønner nåede at blive voksne.
  En af sønnerne - Niels Nielsen - blev i 1784 gift sin morbroder Peder Nielsens enke.
- *Peder Nielsen* (1731-1784) - blev Universitetsgårdmand, da han i 1755 giftede sig med den 13 år ældre gårdmandsenke Maren Christensdatter på den gård, der efter udskiftningen blev til Gård nr. 10 'Lodbjerggård'.
  Efter 3 ægteskaber døde Peder Nielsen i 1784 (kun 43 år gl.) under Pest-epidemien i Strøby. Med sine 2 sidste hustruer blev han fader til 16 børn, hvoraf kun 3 nåede at blive konfirmeret.
  Med indløst kongebrev på grund af slægtskab giftede hans enke Karen Pedersdatter sig igen i 1784 med Peder Nielsens søstersøn Niels Nielsen.
- ***Ingeborg Nielsdatter***(1732-1801) - Blev gift med 'Gjorslev-gårdmand' Jacob Bondesen. *Omtales mere udførligt på de efterfølgende sider*.
- *Jeppe Nielsen* (1738-1784) - overtog halvdelen af faderens Universitetsgård i 1762 og hele gården i 1778. Han blev i 1770 gift med Kirsten Hansdatter, og af ægteparrets 4 børn nåede de 2 at blive voksne.
  Som sin ældre broder Peder døde Jeppe Nielsen under Pest-epidemien i Strøby i 1784. Enke Kirsten Hansdatter giftede sig igen samme år med den 14 år yngre Mads Nielsen.
- *Benjamin Nielsen* (1741-1805) - blev også Universitetsgårdmand i Strøby, da han ved fæstebrev af 1773 overtog den gård, som Jørgen Hansen 'formedelst Fattigdom' havde frasagt sig. Gården blev efter udskiftningen til Gård nr. 4 'Benjaminsgård'. Ved overtagelsen af gården måtte faderen Jeppe Nielsen og broderen Peder Nielsen kautionere for et lån fra Universitetet på 66 Rdl. til 'Besætningens Istandbringelse'.

I sine 2 ægteskaber med hhv. Birthe Andersdatter og Ingeborg Jensdatter blev Benjamin fader til 12 børn, hvoraf 6 døde som små.
På grund af 'Alderdom og tiltagende Svaghed' afstod han i 1797 fæstet på gården til sin næstældste søn Jens Benjaminsen.
Benjamin Nielsen døde 64 år gammel i 1805.

- *Giertrud Nielsdatter* (1744-1784) - blev gift med Hans Rasmussen, der blev 'Gjorslev-gårdmand' på den gård, der efter udskiftningen blev til Gård nr. 29 i Grøftemarken (Saleberg).
  Både Giertrud og Hans Rasmussen døde i 1784 under Pest-epidemien.
  Hans Sørensen overtog gården og ægteparrets 4 mindre børn til forsørgelse.
- *Ole Nielsen* (1747-1792) - blev fæstebonde på en gård i Bjelkerup.
  Efter 16 års ægteskab med Cathrine Johansdatter døde han i 1792.
  Der var 3 sønner i ægteskabet.

Niels Jeppesen Bech levede i ægteskab med Benthe Pedersdatter i næsten 50 år inden de døde hhv. 73 år gammel i december 1778 og 71 år gammel i maj 1779. I deres alderdom havde de de seneste år boet som aftægtsfolk på gården hos sønnen Jeppe Nielsen.

Selv om de havde mistet 6 små børn, så døde de sikkert med den tanke, at det var gået godt for deres øvrige 7 børn - de sad jo alle på gårde i Strøby og omegn.

De kunne jo heldigvis ikke ane, hvor hårdt skæbnen og Pest-epidemien skulle ramme slægten i løbet af ganske får år.

Ingeborg og hendes familie - 1732-1780.

Ingeborg Nielsdatter blev født i 1732, og hun blev døbt i Strøby kirke 2. juledag samme år.

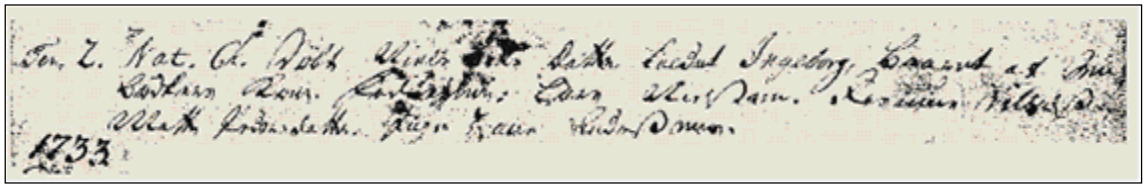

Udklip af kirkebogen for Strøby sogn - Døbte 1732-1733

Ovenstående betyder:*'2. Juledag - Døbt Niels Beks Datter kaldet Ingeborg, baaret af Jens Bødkers Kone*. *Fadderne: Lars Nielsen, Rasmus Nielsen, Mette Pedersdatter, Inger Hans Andersens'*

Ingeborg blev konfirmeret i Strøby kirke i 1750, da hun var 17 år gammel. I kirkebogen kan man læse, at hun blev overhørt i 'Luthers Catechismus'

I sommeren 1759 blev Ingeborg (27 år) først trolovet og senere gift i Strøby kirke d. 2/12-1759 med Jacob Bondesen (18 år). - Jacob Bondesen blev døbt i Strøby kirke d. 10/9-1741 som søn af gmd. Bonde Jacobsen (f. ca. 1699) og hustru Magrethe Clemensdatter (f. ca. 1708)

Udklip af kirkebogen for Strøby sogn - Vielser 1759

Jacob Bondesens mor - Magrethe Clemensdatter - var død i efteråret 1759, og hans far - Bonde Jacobsen - var efterhånden blevet over 60 år gammel.

Trods sin unge alder - overtog Jacob derfor fæstegården i 1760 - ca. 1 måned efter brylluppet

Gården hørte under Gjorslev Gods, og efter udskiftningen sidst i 1700-tallet blev gården til Gård nr. 28 i Grøftemarken (senere matr.nr. 28-a, 'Ørnelund')

Jacob Bondesens fæstebrev fra 1760 ser således ud (her gengivet efter 'oversættelse' udført af Vallø Lokalhistoriske arkiv):

Christian Lindencrone
Til Giorsløv, Søeholm og Erikstrup
Kongelige mayst. Justits Raad

Vitterligt at have Stæd og Fæst, Ligesom jeg hermed Stæder og Fæster til Jacob Bondesen dend Gaard i Tryggevælde Amt Stevns Herred Strøbye Sogn og Bye, som hands Fader Bonde Jacobsen sidst Beboede og til hannem godvillig haver afstaaet hvilken Gaard som staar for Hartkorn nye Matricul Agger og Eng 8 Td. 2 40/6o Alb.

Bemelt Jacob Bondesen maae nyde, bruge og sin Livs Tiid udi Fæste Beholde paa de Conditioner:

At han deraf aarlig og til rette Tiid svarer og betaler alle Kongelige ordinaire og extra ordinaire Contributioner, som endten allerede ere eller herefter maatte vorde paabudne, samt Landgilden efter Jordebogen som sædvanligt, item forretter alt paabudende Hoverie og derudi holde sig flittig og Troe er sit Herskab, og hvor hannem noget paa deres Vegne haver at Betale, Hørig og Lydig, holder goed Fred og Enighed med sine Naboer og ellers i alle maader efterlever Loven og Kongelige Forordninger, saae Gaarden altid holdes i god og forsvarlig Stand, saaledes at samme maatte forlanges ved lovlig Syn alt eftersees for døgtig kand passere saavel Bygning som Besætning, giødske dens tilliggende Jorder og indtet deraf til andre Bortleier,

Bortlaaner eller i nogen maade fra Gaarden lader bortkomme.

Saalænge dend Fæstendes Fader bemelte Bonde Jacobsen Lever, skal hand nyde alt Behøvende ophold og Forplegning ved Gaarden, saaledes at han ikke skal have nogen billig aarsag til sig derover at besværge, hvorimod hand Bepligtes at være den Fæstende Behielpelig i alle maader, saavidt hannem muuligt er, og overalt med alvorlig Fliid og nidkiærhed paaagter, at dette Fæstebrevs indhold rigtig vorder efterkommet.

Til Indfæstning Betaler dend Fæstende 20 Rd. skriver Tiuge Rigsdaler, hvilket i alt stadfæstes under min Haand og Signette.

Datum Giorsløv dend 4. Januar 1760.
C. Lindencrone.

Ligelydende original Fæstebrev haver jeg erholdt, hvis Indhold jeg herved Reverserer og forpligter mig til i alle maader at holde og erterleve.

Jacob J.B.S. Bondesen

Til Vitterlighed underskriver
O. Pedersen - Hans Sørensen.

I løbet af de følgende 11 år fik Jacob og Ingeborg 8 børn, 4 sønner og 4 døtre:

- Jens Jacobsen - Født 1760
- Niels Jacobsen (Bonde) - F. 1763
- Jacob Jacobsen - Født 1765 - Død samme år
- Anders Jacobsen - Født 1766
- Dødfødt datter - 1767
- Magrethe Jacobsdatter - Født 1769
- Karen Jacobsdatter - Født 1771 (tvilling)
- Anne Marie Jacobsdatter - Født 1771 (tvilling)

Farfar Bonde Jacobsen var i mellemtiden død i 1770 (71 år gl.), efter at han i 1765 i en alder af 66 år havde giftet sig for 2. gang (med Anna Fredericksdatter)

Som før omtalt døde Ingeborgs forældre - Niels Jeppesen og Bente Pedersdatter - med ½ års mellemrum i 1778 og 1779. De blev henholdsvis 73 og 71 år gamle.

Tegningen viser en bondemand og hans kone på markarbejde i 1770'erne.

Måske har Jacob Bondesen og Ingeborg Nielsdatter været modeller for kunstneren?

Årene 1780-1785 - En trist periode for familien.

Ingeborgs søskende var alle blevet gift og boede med deres familier på fæstegårde i Strøby.

Den yngste broder - Benjamin - havde mistet sin 1. hustru i september måned 1779, men han blev gift igen allerede oktober måned samme år.

I foråret 1784 kom en pest-epidemi til byen, som især ramte den voksne befolkning - og Ingeborgs familie blev meget hårdt ramt.

Ingeborg var nu blevet 51 år gammel - og hvis hun havde ført dagbog, ville afsnittet med familiebegivenheder have set nogenlunde således ud:

4/3-1784:	Birthe Benjaminsen - min broders lille datter - begraves i Strøby - ½ år gl.
18/4-1784:	Anders Jacobsen - vores søn - konfirmeret i Strøby kirke - 18 år gl.
20/4-1784	Niels Hansen - min søster Karens mand - begraves i Strøby - 57 år gl.
20/5-1784:	Jeppe Nielsen - min lillebroder - begraves i Strøby - 45½ år gl.
4/6-1784:	Hans Rasmussen - min søster Gjertruds mand - begraves i Strøby - 45 år gl.
6/6-1784:	Kirsten Hansdatter (41 år gl.) - min broder Jeppes enke - bliver gift med Mads Nielsen (28 år gl.)
18/6-1784:	Peder Nielsen - min ældste broder - begraves i Strøby - 53 år gl.
24/6-1784:	Gjertrud Nielsdatter - min lillesøster - begraves i Strøby - 40 år gl.
30/6-1784:	Jens Jacobsen - vores søn (24 år) - bliver trolovet med Benthe Laursdatter (29)
23/7-1784:	Karen Pedersdatter (45 år gl.) - min broder Peders enke - bliver gift med min søster Karens ældste søn Niels Nielsen (22 år gl.)
18/8-1784:	Vores søn Jens Jacobsen og Benthe Laursdatter bliver gift i Strøby kirke
2/12-1784:	Vort eget sølvbryllup
3/1-1785:	Jacob Bondesen - min egen mand - begraves i Strøby (43 år gl.)

Ingeborg og hendes familie - 1785-1800.

På under 1 år var Niels Jeppesens slægt blevet tappet for næsten alle mandlige forsørgere, og situationen i starten af 1785 kan beskrives således:

- *De 2 enker efter Peder og Jeppe* havde hurtigt giftet sig igen - begge med betydeligt yngre mænd, som kunne drive fæstegårdene videre og forsørge enkerne og deres børn.
- *Karen* giftede sig ikke igen - I 1786 afgav hun fæstet på gården til Christen Christensen. Hun blev muligvis boende som aftægtskone på gården til hun døde 68 år gammel i 1797.
- *Ingeborg* giftede sig ikke igen. - Hun var i den 'heldige' situation, at hun havde 2 voksne sønner (Niels og Anders), der tjente hjemme, og dermed kunne hun redde fæstegården og familiens eksistens.
  Af folketællingen i *1787* kan man se, at hendes næstældste og ugifte søn Niels Jacobsen (25) havde overtaget fæstet, og at Ingeborg (55) boede hos ham sammen med sine døtre Magrethe Jacobsdatter (18) og Karen Jacobsdatter (16).
  Hos den ældste og gifte søn - 'Bonde og Gaardbeboer' Jens Jacobsen (27) - boede nu også sønnen Anders Jacobsen (22) og datteren Anne Marie Jacobsdatter (16).

- Efter *Gjertrud* og hendes mand (begge døde) var der 4 mindreårige sønner: Rasmus Hansen (11 år), Jens Hansen (8 år), Niels Hansen (6 år) og Ole Hansen (3 år).
  Deres fæstegård blev overtaget Hans Sørensen, der lige var blevet gift med Else Haagensdatter.
  Det har sikkert været med i betingelserne for fæsteoverdragelsen, at de nye fæstere skulle 'tage sig af Børnene som Forældre og give dem en Christelig og god Opdragelse, samt at forsørge dem med Klæder og fornødent Linned, indtil de selv kan ernære sig og tjene Opholdet'. - Af folketællingen i 1787 fremgår det i hvert fald, at børnene Rasmus Hansen (14), Niels Hansen (9) og Oluf Hansen (6) boede som 'tiltagne Børn' hos Hans Sørensen og Else.
  Det sidste barn - Jens Hansen (11) - boede nu hos sin fætter Jens Jacobsen
- *Benjamin Nielsen* overlevede og var nu familiens mandlige overhoved.
  Det betyder bl.a., at han optrådte som værge eller formynder i alle de skifter, der fulgte med de mange dødsfald i familien.
  Ved folketællingen i 1787 var han 47 år gammel og - opført som 'Bonde og Gaardbeboer' - boende sammen med sin kone nr. 2 (Ingerburg Jensdatter, 34 år), 2 sønner af første ægteskab Hans Benjaminsen (23 år), Jens Benjaminsen (21 år) samt 1 datter Birthe Benjaminsdatter (1 år) fra det nye ægteskab.

Som nævnt døde Ingeborgs mand - Jacob Bondesen - omkring årsskiftet 1784/1785.
Ingeborg var nu blevet 52 år gammel.

Skifte af dødsboet efter Jacob Bondesen fandt sted i Strøby d. 11. februar 1785.

Billedet til højre viser en sjællandsk gård fra omkring år 1800 ('Pebringegården' på Frilandsmuseet).

Ingeborg og Jacobs gård har måske mindet lidt om denne gård - Hvem ved?

På Vallø Lokalhistoriske arkiv findes en oversættelse af skiftedokumentet, som giver et godt indtryk af, hvilke møbler, redskaber og husdyr m.m. man havde på en fæstegård sidst i 1700-tallet

Det fremgår bl.a. , at Ingeborgs broder - Benjamin Nielsen - optrådte som hendes 'Laugværge' ved skiftet. På den tid var kvinder nemlig ikke myndige personer - i juridisk forstand.

Pebringegården ved Karise
Kan nu ses på Frilandsmuseet

Som det var almindeligt på den tid, så konstateredes det, at Stervboets (dødsboets) udgifter oversteg indtægterne - og at boet derfor var fallit - hvorfor der intet var til arv og deling.

Til sidst i dokumentet lover enken (Ingeborg) *'…at afbetale enhver fordring tid efter anden…'* samt *'…tillige at forsyne sine umyndige børn med fornøden klæde og føde, samt efter stand og evne forsørge dem med en kristelig opdragelse…'*.

Det uforkortede skiftedokument (i arkivets oversættelse) er medtaget som *bilag nr. 1*

Fra 1785 til 1800 skete disse begivenheder i Ingeborgs nærmeste familie:

- *Niels Jacobsen (Ingeborgs næstældste søn) overtog fæstegården ca. 1785*
- *Jacob Jensen (søn af Ingeborgs ældste søn Jens Jacobsen) blev født i 1785*
- *Peder Jensen (søn af Jens Jacobsen) fødtes i 1787*
- *Jens Jacobsen fik en dødfødt søn i 1789*
- *Karen Jacobsdatter konfirmeret i Strøby 1789*

- *Jens Jacobsen fik en søn, der dør udøbt i 1790*
- *Niels Jacobsen blev trolovet med Benthe Jeppesdatter i 1791, og de blev gift i 1792*
- *Jeppe Nielsen (søn af Niels Jacobsen og Benthe) fødtes tirsdag d. 23/10-1792 kl. 11, hjemmedøbes samme dag kl. 3 og får dåben konfirmeret i kirken 28/10-1792.*
- *Ingeborg kunne fejre 60 års fødselsdag 2. juledag 1792*
- *Jens Jacobsen (Ingeborgs ældste søn) mistede sin 1. hustru Benthe Laursdatter i 1793 (hun døde ca. 1 måned efter fødsel af en datter, der døde umiddelbart efter fødslen)*
- *Jens Jacobsen giftede sig i 1794 med sin 2. hustru Sophia Christensdatter (29 år)*
- *Christen Jensen (Jens Jacobsens søn af 2. ægteskab) fødtes 1794*
- *Karen Nielsdatter (datter af Niels Jacobsen) fødtes i 1795*
- *Benthe Jensdatter (datter i Jens Jacobsens 2. ægteskab) fødtes i 1796*
- *Magrethe Nielsdatter (datter af Niels Jacobsen) fødtes i 1797*
- *Anna Jensdatter (datter i Jens Jacobsens 2. ægteskab) fødtes i 1798*
- *Anders Jensen (søn i Jens Jacobsens 2. ægteskab) fødtes i 1800*
- *Jacob Nielsen (søn af Niels Jacobsen) fødtes i 1800*

Landboreformerne omkring år 1800.

Ved et statskup i april 1784 tog kronprinsen - den senere Frederik d. 6. - magten fra den sindssyge Christian d. 7.

Sammen med handlekraftige rådgivere blev han initiativtager til en omfattende landboreform, der havde som mål at modernisere landbruget og skabe bedre vilkår for bønderne.

Reformens vigtigste elementer var:

- *Der blev skabt mulighed for selveje*
- *Stavnsbåndet blev ophævet*
- *Hoveriet skulle afskaffes*
- *Der skulle ske en udskiftning af jorden - således at den enkelte bonde havde en samlet jordlod til dyrkning.*
- *Den Kongelige Creditkasse blev oprettet - bl.a. med det formål at yde lån til bøndernes udgifter til udskiftningen, gårdkøb og opførelse af bygninger*

Efter lange og vanskelige forhandlinger, opmålingsarbejde m.m. afholdtes en *'Åstedsforretning'* i Strøby fredag d. 4. august 1797 - hvor aftaler og udskiftningskort blev endeligt godkendt.

Udover Strøby-bønderne deltog en række 'fine herrer' i mødet. - Det var bl.a. amtmanden, kammerherre Bielke, justitsråd Scavenius fra Gjorslev, justitsråd og professor Bugge fra Universitetet, landinspektør Niels Lund m.fl.

Det er vanskeligt at forestille sig, hvorledes åstedsforretningen forløb, men der må givetvis have været en særlig stemning i Strøby denne dag i august 1797.

Bønderne har sikkert været forventningsfulde og spændte, men nogle har nok også været lidt usikre på, om de nu også økonomisk kunne klare 'de nye tider'.

Tegningen visere et bystævne i en landsby i 1700-tallet

Kortene på de næste sider viser, hvorledes de 3 'vange' i Strøby kom til at se ud efter udskiftningen.

De fleste af bønderne gik hurtigt i gang med at bygge nye gårde på de udskiftede lodder.

Allerede i august 1799 var i Grøftemarken og Møllemarken bygget 25 udflyttede gårde.

De gamle stuehuse i landsbyen blev som regel stående og brugt til aftægtsbolig eller lejet ud.

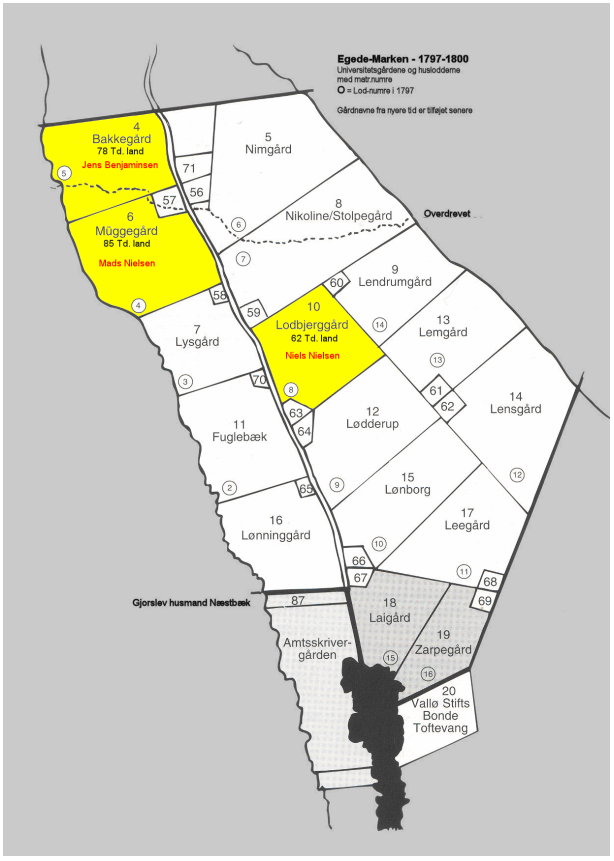

Egede-marken - Ca. 1800

Tal angivet inde i en cirkel angiver de lodnumre, der blev anvendt ved udskiftningen i 1797.

De øvrige tal er de senere matrikelnumre fra omkring 1844.
Gårdnavnene er af nyere dato.

På lod nr. 5 bor Benjamin Nielsens søn Jens Benjaminsen.
Gården er udflyttet - Areal = 78 td. land.

På lod nr. 4 bor Mads Nielsen - gift med Jeppe Nielsens enke.
Gården er udflyttet - Areal = 85 td. land

På lod nr. 8 bor Niels Nielsen - gift med Peder Nielsens enke.
Gården er udflyttet - Areal = 62 td. land

På lod nr. 16 (Zarpegård) bor Christen Christensen og Karen Christensdatter, som er Laura Larsens tip-oldeforældre
På 'husmandslod' nr. 56 bor Christen Nielsen og Karen Benjaminsdatter - også Laura Larsens tip-oldeforældre.
På lod nr. 6 (Nimgård) bor Peder Madsen og Magrethe Pedersdatter, som er Rasmus P. Olsens tip-tip-oldeforældre.
På lod nr. 11 (Leegård) bor Rasmus Pedersen og Margrethe Christensdatter - Rasmus P. Olsens tip-tip-oldeforældre
På lod nr. 13 (Lemgård) bor Unge Jens Hansen og Magrethe Nielsdatter - Rasmus P. Olsens tip-oldeforældre.
På lod nr. 15 (Lønborg) bor Anders Larsen og Maria Pedersdatter - Rasmus P. Olsens tip-oldeforældre

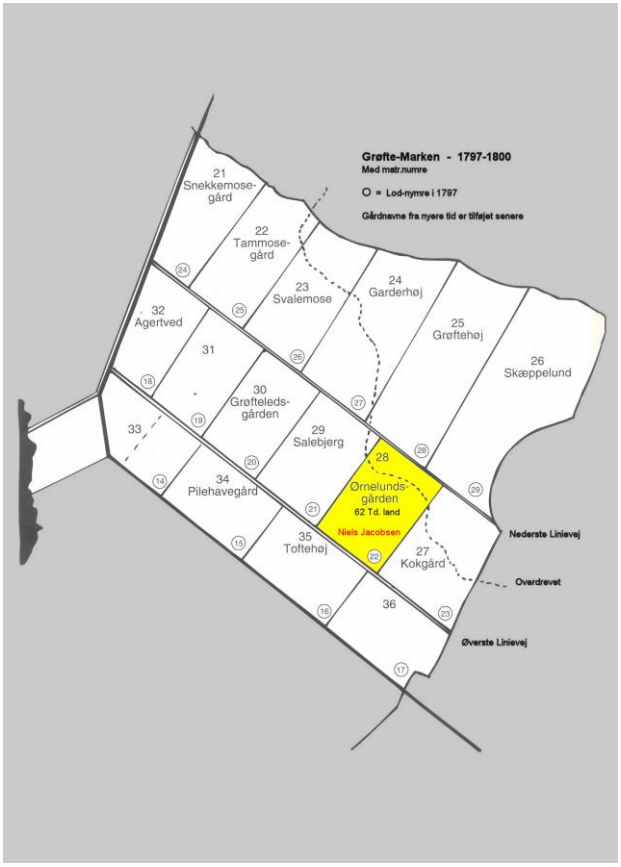

Grøfte-marken - Ca. 1800

Tal angivet inde i en cirkel angiver de lod-numre, der blev anvendt ved udskiftningen i 1797.

De øvrige tal er de senere matrikelnumre fra omkring 1844.

Gårdnavnene er af nyere dato

På lod nr. 28 bor Niels Jacobsen, som er Ingeborg Nielsdatters næstældste søn.
Gården er udflyttet - Areal = 62 td. land..

Ingeborg er selv blevet boende i det gamle stuehus inde i byen - og lever så af aftægt fra gården.
Ingeborg Nielsdatter er Rasmus P. Olsens tip-tip-oldemor.

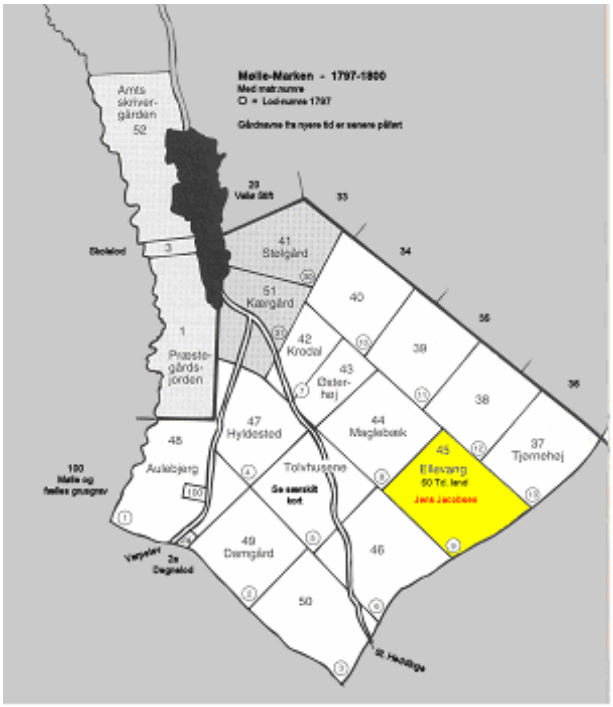

Mølle-marken - Ca. 1800

Tal angivet inde i en cirkel angiver de lod-numre, der blev anvendt ved udskiftningen i 1797.

De øvrige tal er de senere matrikelnumre fra omkring 1844.

Gårdnavnene er af nyere dato.

På lod nr. 9 boede Jens Jacobsen som er Ingeborg Nielsdatters ældste søn.
Gården er udflyttet - Areal = 60 td. land

Lod nr. 5 opdeles meget hurtigt i 12 husmands-lodder 'Tolvhusene'.

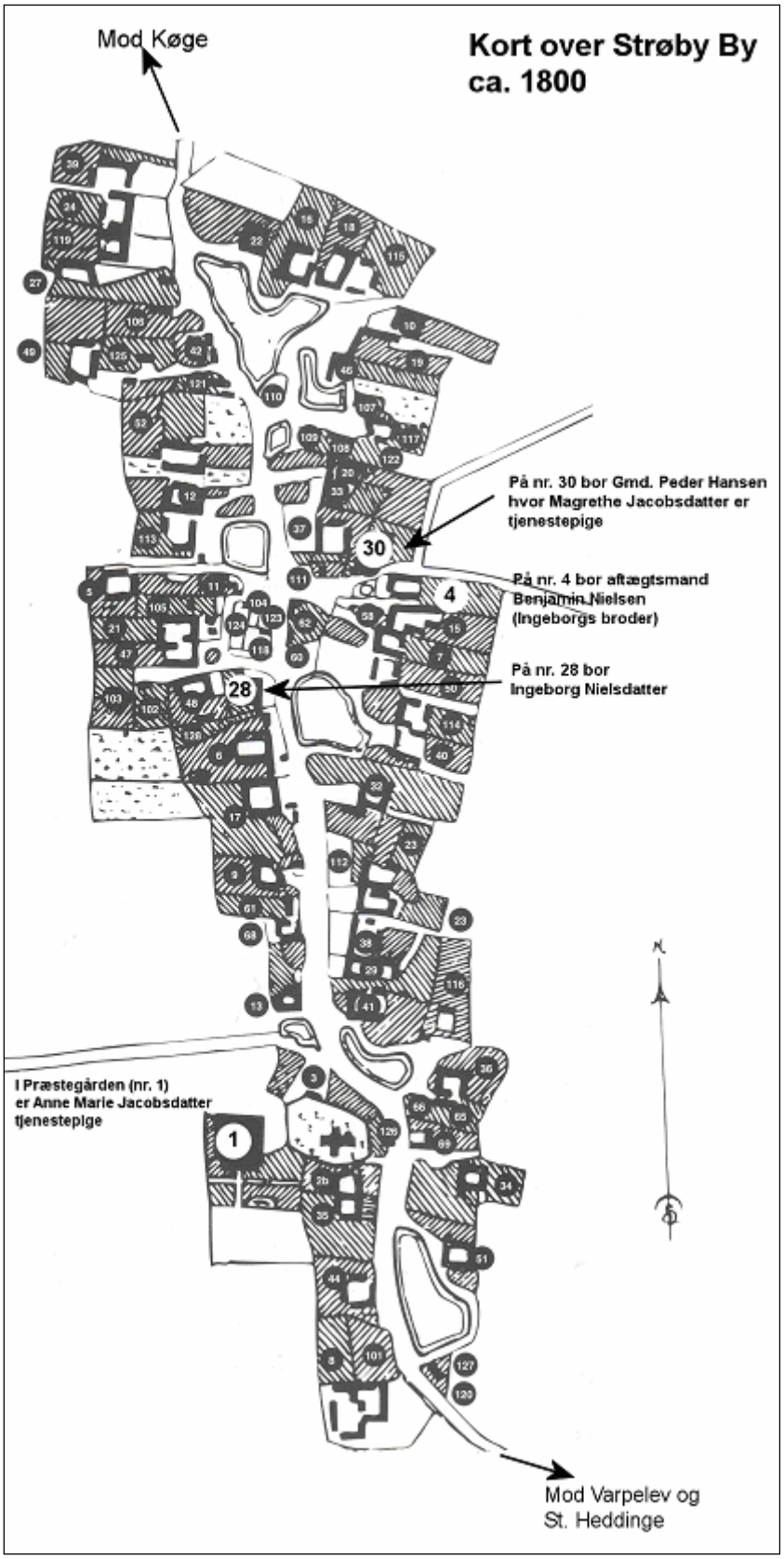
Mod Køge
Kort over Strøby By
ca. 1800
På nr. 30 bor Gmd. Peder Hansen
hvor Magrethe Jacobsdatter er
tjenestepige
30
På nr. 4 bor aftægtsmand
Benjamin Nielsen
(Ingeborgs broder)
4
På nr. 28 bor
Ingeborg Nielsdatter
28
I Præstegården (nr. 1)
er Anne Marie Jacobsdatter
tjenestepige
1
N
Mod Varpelev og
St. Heddinge

Folketællingen 1801

Folketællingen pr. 1. februar 1801 viser, at der boede 131 familier med i alt 603 personer i Strøby sogn.

Geografisk fordelte personerne sig således:

- I landsbyen Strøby boede 71 familier = 267 personer
- I Egedemarken boede 14 gårdmænd + 17 husmænd med jord = 148 personer
- I Grøftemarken boede 14 gårdmænd = 99 personer
- I Møllemarken boede 12 gårdmænd, 3 husmænd med jord og 1 møller = 89 personer

En opdeling efter familieforsørgerens erhverv ser således ud:

47	Gårdmænd
36	Husmænd med jord
13	Jordløse husmænd
11	Levede af aftægt fra en gård
9	Daglejere (arbejdede for bønderne)
3	Levede af almisse
3	Vævere
3	Bondeskræddere
1	Præst
1	Degn og skolelærer
1	Tømmermand
1	Skoflikker
1	Kromand og smed
1	Lemlæstet og afdanket rytter

Ingeborg Nielsdatters familie optræder i tællingen på denne måde:

I landsbyen:

Fam. nr. 64	Ingeborg Nielsdatter - Husmoder - 68 år - Enke første Gang - Indsidder og lever af en Gårds Aftægt
Fam. nr. 30 Benjamins-gård	Benjamin Nielsen - Mand - 61 år - I andet Ægteskab - Inderste, lever af en Gårds Aftægt Ingeborg Jensdatter - Hans Kone - 47 år - I første Ægteskab Birthe Benjaminsdatter - Deres Barn af dette Ægteskab - 15 år - Ugift Benthe Benjaminsdatter - Deres Barn af dette Ægteskab - 9 år *Benjamin Nielsen er Ingeborgs yngre broder, som nu er gået på aftægt*
Fam. nr. 1 Præstegård	Frederick Holmsted Palludan - Husbonde - 57 år - Begge i 1. Ægteskab - Præst til Strøby og Varpelev Charlotte Sophia Nyeholm - Hans Kone - 44 år Regitze Fredericka Nyeholm - Konens Søster - 34 år - Ugift Dorthea Charlotte Elisabeth Jensen - Konens Søsterdatter - 9 år - Ugift Knud Jensen - Tjenestefolk - 24 år - Ugift Peder Olsen - 17 år - Ugift Anna Maria Jacobsdatter - 30 år - Ugift Birthe Jensdatter - 19 år - Ugift *Anna Marie Jacobsdatter er Ingeborgs ugifte datter*
Fam. nr. 16 Stølgård	Peder Hansen - Husbonde - 50 år - I første Ægteskab - Gårdmand Maren Jensdatter - Hans Kone - 59 år - I andet Ægteskab Anna Sørensdatter - Husbondens Broderdatter - 6 år - Ugift Ole Hansen - Tjenestefolk - 19 år - Ugift Magrethe Jacobsdatter - Tjenestefolk - 32 år - Ugift *Magrethe Jacobsdatter er Ingeborgs ugifte datter*

I Egedemarken:

Fam. nr. 7	*På lod nr. 5 - En udflyttet gård med 78 td. land - bor:*
Benjamins-	Jens Benjaminsen - Husbonde - 33 år - Begge gift første Gang - Gårdmand
gård	Anna Pedersdatter - Hans Kone - 26 år
	Niels Benjaminsen - Mandens Broder - 10 år - Ugift
	Abraham Christensen - Tjenestefolk - 30 år - Ugift
	Inger Hansdatter- Tjenestefolk - 22 år - Ugift
	Jens Benjaminsen er Ingeborgs broders søn

Fam. nr. 23	*På lod nr. 8 - En udflyttet gård med 62 td. land - bor*
Lodbjerg-	Niels Nielsen - Husbonde - 39 år - I første Ægteskab - Gårdmand
gård	Karen Pedersdatter - Hans Kone - 62 år - I andet Ægteskab
	Hans Clausen Tjenestedreng 14 Ugift
	Karen Pedersdatter er enke efter Ingeborgs ældre broder Peder Nielsen

I Grøftemarken:

Fam. nr. 7	*På lod nr. 22 - En udflyttet gård med 62 td. land - bor:*
Ørnelund	Niels Jacobsen Bonde - Husbonde - 40 år - Begge gift første Gang - Gårdmand
	Benthe Jeppesdatter - Hans Kone - 30 år
	Jeppe Nielsen - Deres Barn - 10 år - Ugift
	Karen Nielsdatter - Deres Barn - 8 år - Ugift
	Magrethe Nielsdatter - Deres Barn - 6 år - Ugift
	Jacob Nielsen - Deres Barn - 1 år - Ugift
	Jens Hansen - Tjenestefolk - 26 år - Ugift
	Rasmus Jensen - Tjenestefolk - 13 år - Ugift
	lnger Hansdatter - Tjenestefolk - 25 år - Ugift
	Niels Jacobsen er Ingeborgs næstældste søn

I Møllemarken:

Fam. nr. 8	*På lod nr. 9 - En udflyttet gård med 60 td. land - bor:*
Ellevang	Jens Jacobsen Husbonde - 41 år - I andet Ægteskab - Gårdmand
	Sophia Christensdatter - Hans Kone - 36 år - I første Ægteskab
	Jacob Jensen - Hans Barn af første Ægteskab - 16 år - Ugift
	Peder Jensen - Hans Barn af første Ægteskab - 14 år - Ugift
	Christen Jensen - Hans Barn af dette sidste Ægteskab - 7 år - Ugift
	Benthe Jensdatter - Hans Barn af dette sidste Ægteskab - 5 år - Ugift
	Agna Jensdatter - Hans Barn af dette sidste Ægteskab - 3 år - Ugift
	Anders Jensen - Hans Barn af dette sidste Ægteskab - 1 år - Ugift
	Jens Jacobsen er Ingeborgs ældste søn

NB. Karen Jacobsdatter (en af Ingeborgs tvillingedøtre) er ikke fundet i folketællingen.

Onsdag d. 22. april 1801 - Ingeborg Nielsdatter myrdet

I kirkebogen for Strøby - året er 1801 - er fundet denne tekst:

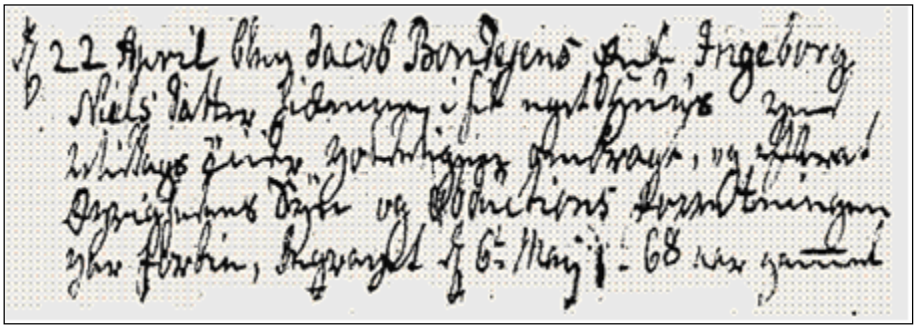

Udklip af kirkebogen for Strøby sogn - Døde og begravede 1801

Der står:

> *22 April blev Jacob Bondesens Enke Ingeborg Niels'Datter hiæmme i sit eget Huus ved Middags Tide voldeligen ombragt, og efter at Øvrighedens Syn og Obductions Forretningen vare forbie, Begravet d. 6. May. 68 aar gammel*.

Omstændighederne ved mordet - hvad der er sket / måske er sket - er beskrevet i bogen *'Strøby - Baggrund, udviklinger og skæbner i 17-1800 tallet'*, hvor der er et helt afsnit om Ingeborg Nielsdatter død.

Afsnittet lyder således i ordret citat:

'Død hjemme i sit eget hus ved middagstid - voldeligen ombragt 22. april 1801'

noteres i kirkebogen. Dybt forbløffet læser man igen og igen de lakoniske ord.

Hvordan og hvorfor er det mord begået - og af hvem?

Spørgsmålene svirrer i hovedet.

Politiforhøret

Mordet - der først anmeldes d. 28. april - giver naturligvis anledning til et politiforhør, der afholdes d. 7. maj.

Indkaldt som vidne er:

1. Anne Marie Jacobsdatter, tjenende hos præsten. - Datter
2. Margrethe Jacobsdatter, tjenende hos gmd. Peder Hansen. - Datter
3. Maren Jensdatter, Peder Hansens hustru
4. Peder Jørgensen, Mads Nielsen og Hans Mogensens hustru, Karen Kortsdatter. Alle husmænd og naboer
5. Maren Jensdatter - Ingeborgs hjælper og nærmeste nabo - gift med
6. Hans Larsen - Nabo

Sammenstykkes de forskellige vidneudsagn, fås følgende:

Ingeborg er set ved 11-tiden om formiddagen på drabsdagen.

Maren Jensdatter sidder hele dagen og spinder. - Da hun er optaget heraf, beder hun om eftermiddagen sin mand gå ind og låne et sold hos Ingeborg.

Hans Larsen kommer løbende tilbage:

'Enten er Ingeborg meget syg eller død'

Ægteparret henter sammen naboen, Peder Jørgensen, og alle 3 går ind til Ingeborg.

Peder Jørgensen er ikke i tvivl om, at hun er død og går straks for at hente døtrene, mens Hans Larsen går ud til sønnen, Niels.

På vejen passerer han Karen Kort, der - opmærksom på postyret - vil have at vide, om Ingeborg er død.

Hertil svarer Hans Larsen: '*Det ved ikke jeg'*.

Datteren - Anne Marie - ankommer som den første og finder moderen liggende død i sengen - men de 2 hovedpuder, hun plejede at have under sit hoved, er taget bort og ligger på en stol ovenpå hendes klæder ved kakkelovnen.

Videre forklarer hun i retten:

'Efter, at hun havde været i qvarters tid i Huuset, kom Hans Larsens Huustrue - Maren - af sig selv derind - yttrende sin Forundring over, at Konen var kommet saaledes af sted - og formente, at hun havde forslaget sig paa Gulvet, siden hendes Toy laa saa omvendt - ligesom og en sort Hue var oven paa Toyet i Æsken samt en af hendes Tøfler paa Bordet'.

Anne Marie forklarer videre, at først ved Marens ord fatter hun mistanke om noget forkert. Hvilket godt kan undre en nutidig læser - ydermere da det videre omtales i retten, at Ingeborg havde et slag i tindingen og blod ved mundvigen. En kæp, der blev brugt som sengehest, lå blodig på gulvet

Da det bliver Peter Hansens hustru, Marens tur i vidneskranken, forklarer hun, at da hun kom: '.. *i den Afdødes Bolig - noget efter Pigen Margrethe Jacobs datter - for at være Behiælpelig at klæde Liiget, da var alt aftørt - men hun saae det blodige slag i Tindingen, men det aftagne Linnet saae hun ikke. - Maren Jens Datter var og til stæde, uden at forrette (bestille) noget. - Anmeldelsen om Dødsfaldet skeedte fra Hans Larsen ved Peder Jørgensen'.*

Videre fortælles samstemmende, at Ingeborg var en ældre, stilfærdig, skikkelig kone, der ikke var i klammeri med nogen. - Undertiden kneb det for hende at komme op af sengen, og Maren var hende så behjælpelig med dette - samt gjorde hende andre småtjenester.

På spørgsmålet om Ingeborg ejede nogle penge og kreaturer, svarer Anne Marie, at hun *'… har ingen Penge seet hos hende, men søstersønnen Rasmus Hansen har sagt, at han sidste sommer saae omtrent 10 rdl. hos hende i en gammel Brevtaske, skiønt nu ingen findes uden 2 Skilling'.*

Margrethe mener at vide, at der var lidt penge i en brevtaske. Resten af vidnerne kender intet til nogen penge. (På daværende tidspunkt er en karls årsløn 25-30 rdl.).

Tilsyneladende har Ingeborgs hele formue været 3 høns. Den ene dør inden aftenen den 22. april, den anden omtales overhovedet ikke mere, men det gør den tredje 'den brune, toppede' til gengæld. Den indgår som et næsten barokt, komisk indslag i den alvorlige sag.

De fleste af vidnerne har åbenbart god viden om denne høne, som nu er forsvundet, for de taler meget om den. - Maren fortæller senere, at Ingeborg for nogle dage siden havde solgt den ved stranden, men vidnerne har nok mere fæstet sig ved, at Maren efter drabet går til stranden med en nabokone, ene og alene for at sælge en brun toppet høne.
Så meget desto mere som Maren er kendt for og grebet i forskellige småtyverier.

Vidnerne omtaler hønen og Marens ry, men tilføjer skyndsomst, at de for øvrigt ikke kender Maren, da de ikke driver omgang med hende. - Ingen hæfter direkte ordet hønsetyv på Maren.

Selvom luften er tyk af antydninger, holder man en vis forsigtig distance. Man fornemmer også tydeligt en afstandtagen over for hende og manden i en bemærkning fra en nabo om, at Ingeborg holdt en 'sær omgang' med dem.

Om mordet - og en eventuel mistanke om en morder - bliver ingen direkte adspurgt, og derfor har ingen nogen som helst kommentar hertil.

Det er nemmere at forholde sig til hønen.

Derved er vi nået til de sidste vidner - ægteparret Maren Jensdatter og Hans Larsen - der tilsyneladende er allestedsnærværende, og som står centralt i hele sagen.

Maren taler generelt for meget - og Hans for lidt.
Maren udbreder sig i dagene efter mordet gentagne gange om hele sagen og bedyrer ganske uopfordret sin absolutte uskyldighed - og siger blandt andet, at selv om de er fattige (manden har været arbejdsløs gennem hele vinteren), så behøver de ikke at stjæle.

Bagefter bliver manden afhørt. - Han har intet set, intet hørt, ved intet.
Hans eneste længere sætning er til gengæld bemærkelsesværdig: *'Han har ingen del haft i sin kones handlinger og ved intet desangående'.*

Hermed slutter mødet og retten bliver igen indkaldt til 2 dage senere, nemlig 'til førstkommende Løverdag d. 9. Maii Eftermiddag kl. 2'. - Slut.

I retsprotokollen står dernæst:

'Løverdagen den 9. Maii 1801 indløb en Skrivelse fra Sognefoged Jens Nielsen i Strøby saalydende:

Underdanigst Hr. Memona.

Det meldes Deres Velbaarenhed herved, at jeg paa ingen Maade har kunnet opdage noget videre angaaende det begaaede Mord, hvorfor Hans Larsen og hans Kone Maren Jensdatter ei er tilsagt at møde i Dag.

Randsagning efter Aftale er ikke skeet, da den Afdødes Familie ikke havde Vane eller noget vist Mærke på det bortkomne Gods, hvorpaa man kunne kende samme, saa holdt ieg ei raadigst at søge om Ting, som man ikke kunne kiende sig ved med Vished.

Strøbye den 9 Mai 1801 - Underdanigst - Jens Nielsen.

Dermed er der lagt låg på sagen.

At afgørelsen bliver accepteret, må skyldes den respekt og agtelse, der generelt står om Jens Nielsen - byens første sognefoged fra 1792.

Tilbage sidder man dybt forbløffet og tænker, hvad er der sket, og hvorfor skal sagen afsluttes og ikke forsøges opklaret?

Hvem var morderen? - En Hypotese.

Til gengæld er der så rig lejlighed til gisninger og formodninger.

Jeg tror, det har været et rovmord - og i eftersøgningen efter pengene er tøjet blevet endevendt og hovedpuderne fjernet. - Tidspunktet må have været i middagstiden, hvor Ingeborg har lagt sig for et middagshvil.

Hvem har så gjort det?

En fremmed kunne ikke slippe uset gennem byen og ville ikke vide, at der lige netop her var

nogle penge. - Altså en stedkendt.

Ægteparret Maren Jensdatter og Hans Larsen falder unægtelig i øjnene.

Maren kunne have været derinde for at hjælpe Ingeborg op af sengen og så have slået hende ned - for senere at sende manden ind og opdage liget. - Derfor taler mandens afstandtagen fra konens handlinger. - Imod taler, at Maren givet ved, hvor Ingeborg har sine penge, så hun ikke behøver splitte det hele ad, samt at hun må være klar over, at mistanken øjeblikkelig vil falde på hende.

Også Hans Larsen har motiv og lejlighed. - For taler endvidere hans helt utrolige uvidenhed om praktisk taget alt. - Imod taler, dels at han formodentlig heller ikke behøvede at spilde tiden med at lede så meget, og dels hans afstandtagen fra sin kones handlinger. Hvis han mistror hende, må han jo selv være uskyldig. - Omvendt, hvis han selv er bange for en mordanklage, så må en eventuel mistanke om deltagelse i et hønsetyveri være til at bære.

Den væsentligste grund til at frikende ægteparret ligger i, at ingen af vidnerne fremkommer med blot den svageste mistanke mod ægteparret med det dårlige ry, mens man kraftigt opholder sig ved den mindre væsentlige - skulle man synes - brune toppede høne.

Enhver kan 'strikke' sine formodninger sammen, blot man holder sig for øje, at det kun er gisninger.

Jeg tror, at familien samt sognefogeden anede - men ikke vidste - noget og ikke ville vide noget.

Jeg tror, at følgende er sket:

Jens Jacobsen - der sidder i håbløse kår på sin våde lod - går til Strøby for at bede sin mor, Ingeborg, om et lån.

Han kommer, mens folk holder middagshvil, og tilfældigvis er der ingen, der ser ham, eller husker at have set ham. Ingeborg ligger i sengen, da sønnen kommer, og hun nægter at låne ham penge.

Det udvikler sig til et skænderi, og i hidsighed og desperation griber han sengehestekæppen og slår sin mor med den - endevender det hele efter de penge, han ved, skal være der, finder dem og flygter skyndsomst efterladende sin døde eller - tror han måske - sårede mor.

Senere kommer Maren ind og finder den døde Ingeborg. - Om hun har hørt støj er ikke til at vide, men øjeblikkelig har hun formodentlig taget de manglende småting og hønen.

I øvrigt gør hun - grundet tyveriet - ikke anskrig. Da eftermiddagen går, uden at nogen tilfældigt opdager Ingeborg, får hun sin intetanende mand overtalt til at gå derind.

Hans Larsen ved bagefter med sig selv, at han blev sendt af sted under et påskud og har måske mistanke til sin kone. Anklage hende vil han ikke, men på den anden side ønsker han at sikre sig selv mod en eventuel senere anklage for delagtighed i mordet.

Familien viser som sagt overhovedet ingen mistanke mod ægteparret.

Deres bange anelser går en anden vej. De kender den ældste bror - Jens - og hans fortvivlede økonomiske situation.

De ved ingenting, men indser med rædsel, at deres bror *kan* være morderen. Derfor er de ikke besjælet af at finde deres mors morder, men snarere i at dysse sagen så meget som muligt ned.

De gør ingen anmeldelse til myndighederne - selv ikke da nabokonen, Maren, gør dem opmærksomme på den syndige uorden, som de tilsyneladende slet ikke selv ser.

De siger, at de ikke rigtig ved noget om deres mors penge, men må referere Rasmus Hansens oplysninger. - De skynder sig at gøre moderen i stand, så der er så lidt som muligt for udenforstående at snakke dramatisk om.

Det er indlysende for dem, at Maren har stjålet hønen og andre småting, men de ved ikke, om

hun har en skjult viden, så de 'går på kattepoter' om hende. - Samtidig er de klar over, at kommer Maren eller Hans under anklage for mord, vil ægteparret naturligvis fremkomme med deres eventuelle mistanke.

Sognefogeden - Jens Nielsen - henvender sig i embeds medfør til familien. Rimeligvis siger de ikke direkte noget om deres mistanke, - i så fald bør Jens Nielsen jo skride ind. De snakker snarere om vejr og vind, om sorgen over moderens bratte død og deres håb om, at det hele blot vil gå i glemmebogen.

Jens Nielsen - dygtig og vidende om sognets forhold - behøver ikke mange antydninger om familiens holdning. Han kan levende sætte sig ind i deres rædsel ved tanken om, at de - uskyldige som de er - skal have denne skam og skændsel hængende over sig for noget, som broderen - måske - har gjort.

Deres straf vil være større og vare længere.

På den anden side kan man jo ikke acceptere retsforfølgelse af ægteparret.

Han må prøve at få det hele stoppet - Han må skrive et brev…..

Ude på sin lod sidder Jens og venter på, hvad der vil ske. - Men intet sker.

I den efterfølgende tid forekommer det ham, at hans søskende undgår ham, når de kan. Mon de ved noget?

Hemmeligheden og forfærdelsen over, hvad han har gjort, giver ham ikke fred og forøger hans øvrige fortvivlede situation.

Til sidst kan han ikke bære byrden mere, men går ud og hænger sig.

Sådan kan det være gået for sig - Måske….?

Tilbage kan man i givet fald sidde med nogle spekulationer.

- Hvordan ville man som familie optræde i dag?
- Og lod sognefogeden netop 'Retfærdigheden ske fyldest' ved at tilgodese de andre?

En udskrift af protokollen med hele teksten fra politiforhøret d. 7. maj 1801 er vist i *bilag 2*

Ingeborg Nielsdatters familie - Efter hendes død

Fra kirkebøger m.m. kan berettes følgende om Ingeborgs nærmeste familie - og deres skæbne efter hendes død:

- *Benjamin Nielsen* - den eneste af Ingeborgs søskende, der overlevede Ingeborg - døde i 1805. Han blev 66 år gammel.
- *Jens Jacobsen* - Ingeborgs ældste søn - døde i 1803. Han blev 45 år gammel.
  Hans død er i kirkebogen beskrevet således:
  '3. Junii - Blev Gd. Jens Jacobsen om Morgenen i Stilhed begravet paa Kirkegaarden, efter at hand i Forvildelse havde hængt sig selv, hand blev 45 Aar gammel.
- *Niels Jacobsen* - Ingeborgs næstældste søn - var født i 1763 og i 1792 gift med Benthe Jeppesdatter (f. 1769). Sammen fik de 8 børn, 5 sønner og 3 døtre.
  Niels Jacobsen døde 69 år gammel i 1832.
  Gården i Grøftemarken var forinden overtaget af sønnen Ole Nielsen (se senere afsnit).

- *Magrethe Jacobsdatter* - Ingeborgs datter - blev gift i 1802 med Peder Hansen. - Hun døde 39 år gammel i november 1808.
- *Anne Marie Jacobsdatter* - en af Ingeborgs tvillingedøtre - blev i december 1808 gift med enkemand Peder Hansen (det er nok den samme Peder Hansen, der først var gift med hendes storesøster Magrethe). Anne Marie døde 74 år gammel i 1845.
- *Karen Jacobsdatter* - den anden tvilling - er sidst fundet i Strøby ved folketællingen i 1787, hvor hun sammen med sin mor (Ingeborg) boede hos broderen Niels Jacobsen.
  Det er sandsynligt, at hun er flyttet ud af sognet inden folketællingen i 1801. - Hun er muligvis flyttet til Køge, hvor der i folketællingen fra 1801 optræder en Karen Jacobsdatter (29 år) som er tjenestepige hos værtshusholder Heinrich Jørgensen.

Ole Nielsen - Ingeborgs sønnesøn - fortjener en særlig omtale.
Dels fordi det blev ham, der førte slægtsgården videre, men især fordi han i hvert fald på 1 område må have været en meget 'aktiv' mand.

I løbet af 30 år nåede han nemlig at blive gift 4 gange - og blive far til 18 børn.

Ole Nielsen var født i 1803 som Niels Jacobsens og Bente Jeppesdatters 5. eller 6. barn (han havde en tvillingebroder, som døde straks efter fødslen).

Han boede sikkert som tjenestekarl hos forældrene - indtil han efter faderens død overtog gården i juli 1833 (se bilag 3). Han var da 30 år gammel og stadig ugift.

1. ægteskab: I september 1833 blev han gift med Magrethe Pedersdatter (21 år).
I august 1834 fik de sønnen Niels Olsen (Rasmus P. Olsens farfar), men Magrethe døde ca. 2 måneder efter fødslen.

2. ægteskab: I maj 1835 giftede Ole Nielsen sig igen - denne gang med møller Anders Gudes datter Christine Andersdatter (24 år). Ægteskabet blev ganske kortvarigt, idet Christine dør i december 1835 (med en dødfødt datter).

3. ægteskab: Christine havde en lillesøster Ane Marie Andersdatter (20 år), og i april 1836 blev hun Ole Nielsens 3. hustru. Sammen fik de 8 børn inden Ane Marie døde i barselsseng i juni 1849.

4. ægteskab: Ole Nielsen var nu 46 år gammel, men han fandt hurtigt en ny og yngre hustru (endnu en gang). I oktober 1849 blev han gift med Sophie Hansdatter (27 år), og allerede i februar 1850 fik de deres første barn (ret hurtigt?). De blev forældre til i alt 8 børn inden Ole Nielsen døde i 1864. Han blev 61 år gammel. - Hans enke Sophie Hansdatter - som nu var 42 år - giftede sig i 1865 med Johan Christian Jensen, og de fortsatte på gården i Grøftemarken.

Gården i Grøftemarken frem til i dag

Som nævnt overtog Niels Jacobsen fæstegården i 1765 efter faderen Jacob Bondesens død.

Ved udskiftningen i 1797 fik han lod nr. 22 med ca. 62 td. land, og det er sandsynligt, at han ret hurtigt fik bygget en gård på lodden - i hvert fald boede han i Grøftemarken ved folketællingen i 1801. Ved matrikuleringen senere i 1800-tallet fik ejendommen matr. nr. 28 af Strøby sogn.

Endnu senere kom gårdnavnet *Ørnelundsgård* eller blot *Ørnelund.*

Efter Niels Jacobsens død i 1832 blev gården i 1833 overtaget af sønnen Ole Nielsen.

Overtagelsesdokumentet er i sin helhed vist i *bilag 3.*

I 1995 fortæller en artikel i 'Storstrøms Amts Landbrugs-Nyt', at gården 'Ørnelund' stadig er i slægtens eje. - Citat fra bladet (med enkelte små fejl):

Gården Ørnelund lå før udskiftnlngen i Strøby på Stevns. Strøby var omkring 1688 en at de største landsbyer i Danmark med 58 gårde, der tilsammen havde et dyrket areal på 1815 tønder land.

Ørnelund var fæstegård under Gjorslev. Jacob Bondesen, født cirka 1730, fik arvefæste og fribrev i 1771. Han var gift med Ingeborg NIelsdatter, som efter hans død blev myrdet.

Niels Jacobsen Bonde, født 1763, blev gift med Bente Jeppesdatter, født 1773. Gården blev flyttet ud på Strøby Mark i 1802.

Sønnen, Ole Nielsen, blev født i 1803. Han blev gift med Margrethe Pedersdatter I 1833, men hun døde allerede året efter. Ole Nielsen blev derefter gift med Ane Marie Andersdatter i 1836. Sammen fik de seks børn, som blev moderløse i 1849. Sophie Hansdatter blev deres nye mor, og I de følgende år kom tern børn mere.

Enken Sophie Hansdatter blev I 1865 gift med Johan Chr. Jensen, som fortsatte på gården.

Ane Martine Olsen, født I 1856, datter af Sophie Hansdatter og Ole Nielsen, blev gift med Jens Niels Jensen, født 1864. Han frikøbte gården i 1894. De fik Ingen børn.

Det blev et barnebarn at Ane Martines bror, der fortsatte slægten på gården. Ejner Pedersen og hans hustru, Julie, overtog den i 1936.

Deres søn, Arne Pedersen, er den nuværende ejer fra 1976. Han er sjette generation og han er gift med Inge Pedersen. Sammen har de to børn, Louise og Jacob.

Gårdens 55 hektar drives med korn, raps, ærter og frø. I staldene opfedes grise til slagtesvin.

Ørnelund har navn efter en lille lund tæt ved gården med gamle egetræer, der er fredede.

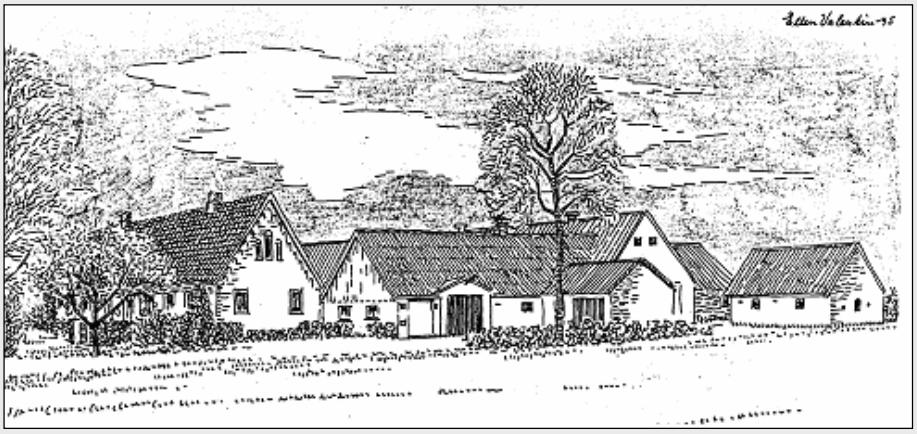

Ørnelund i 1995 - Øverste Linievej 9 - 4671 Strøby

Hermed er beretningen om Ingeborg Nielsdatter og hendes familie afsluttet i denne omgang. - Uddybende detaljer kan læses i de 4. bilag:

Bilag 1 - Skifte af dødsbo efter Jacob Bondesen d. 11. februar 1785..... 24
Bilag 2 - Politiforhør d. 7. maj 1801 om mordet på Ingeborg Nielsdatter. 29
Bilag 3 - Afståelseskontrakt til Ole Nielsen 1833. 36
Bilag 4 - Lidt samtidshistorie fra 1700-tallet. 38

Bilag 1 - Skifte af dødsbo efter Jacob Bondesen d. 11. februar 1785

Ingeborg Nielsdatters mand - Jacob Bondesen - døde omkring årsskiftet 1784/1785.

Hans dødsbo blev behandlet i Strøby d. 11. februar 1785.

Skiftedokumentet - som transskriberet af Vallø Lokalhistoriske Arkiv - ser således ud:

Gjorslev, Søholm og Erikstrup Godser.

Anno 1785 den 11 Febr. blev efter foregaaende Lysning inden Retten og anden skeedte Bekiendtgørelse for alle Vedkommende, foretaget Skifte Holdelse udi Stervboet efter ved Døden afgangen Gaardmand Jacob Bondesen i Strøbye for ved saadan forretning at erfare - naar først det Høye Herskabs Prætentioner af Kongelige Skatter, Besætnings og Bygnings gæld med videre paa Stervboet Hæftende Fordringer var udreedet - om der noget maatte overskyde til Arv og Deeling imellem Arvingerne som ere Enken Ingeborg Niels Datter paa den ene side og Hendes med den Salig Mand i Ægteskabet sammen Avlede Børn som ere 1 Søn Jens Jacobsen 24 aar gl., Gaardmand i Strøbye, 1 Ditto Niels Jacobsen 22 aar gl., tjener hos Moderen, 1 Ditto Anders Jacobsen 19 aar, 1 Datter Margrethe Jacobs Datter, 15 aar, 1 Ditto Karen Jacobs Datter, 13 aar, 1 Ditto Anne Marie Jacobs Datter, 13 aar, hjemme hos Moderen, alle paa den anden Side.

Som Enkens Laug Værge var tilstæde Hendes Broder Gaardmand Bendjamin Nielsen af Universitets Godset i Strøbye, og som Børnenes Formynder indfandt sig den Salig Mands Broder, Gmd. Clemen Bondesen, i bemeldte Strøbye.

Skiftet forrettede Forvalteren ved Giorsløv Just Richard som havde med sig de 2 Mænd Haagen Pedersen og unge Peder Hansen i Strøbye, som vurderede Stervboets Effecter i overværelse af alle Vedkommende og ovenmeldte som følger:

	Rd.	Mk.	Sk.
I Stuen:			
1 gl. Fyrre Bord		2	
2 Ditto Bænke a 6 sk.			12
1 gl. Fyrre Kiste	1		
Derudi Mandens Klæder:			
1 grøn Kiole	1		
1 Blaae Trøye		5	
1 Brun Ditto		5	
1 Hvid Vadmels Ditto		4	
1 grøn Bryst Dug		2	
1 par Skind Buxer		2	4
1 par Handsker			4
1 par Strømper		1	4
1 par Blaa Finger Vanter			4
1 gl. ? trøye		1	
1 Hat		1	8
1 Kabuse		1	8
1 par Støvler		4	
1 par Skoe med Spænder		2	
1 liden Fyrre Skab		2	
Derud i Noget gl. Jern			1
1 Fyrre Kiste			4
1Mangle Field og Stok			2
6 Hørlærrets Skiørter	3		
4 Bruune Stole		2	8
2 Spinne Rokke	1		
2 par Karter		1	8
1 Casse med gl. Jern			8
2 Hylle Fielle			8
2 Kurve Klæder		1	
2 Bøger		1	
5 Leer Tallerkener			10

	Rd.	Mk.	Sk.
1 Peber Qværn			2
1 gl. Fyrre Kiste			
Derudi Konens Gang Klæder og noget farved Vadmel til Børnene			
1 gl. Kiste (N.B. deri er ingen Bund)		3	
1 gl. Jern Lampe			4
1 Rive Jern - 1 Smør Fad - 10 Tallerkener			4
1 lidet Speil			4
1 Jern Bielægger gl.	3		
1 Himmel Sæng med Eege Stolper samt grønt Omhæng og Blaae Tæppe	2		
Derudi:			
1 Olmer Overdyne med Røde og graae Striber	2		
1 Do Rød og Blaae og Langstr.	1	4	
1 Blaastribet Linnet	1	2	
2 Lange Hoved Dyner		5	
2 mindre		2	
2 smaa Puder med Vaar		5	
1 par Lagen		5	
1 Sæng med aaben Himmel af Fyr, samt grønt Omhæng og Blaae Tæpper		5	
Derudi:			
1 Olmer Over med Blaae og Hvide Striber	2		
1 Olmer Hampe Dyne	1		
1 Blaastr. Linnet	1	2	
1 gl. Hampe Dyne		3	
1 par Lagen		4	
2 Smaa Puder med Vaar		4	
2 Sænge			8
2 Fodskamler ved disse			
I Kammeret:			
1 Degn Trug med Foed		2	4
1 Øl Tønde og ½ Ditto		5	
1 Øl Fl. og ½ Ditto		1	8
1 Brykker Kar		2	
1 Stander Tønde			4
1 Ditto			
4 stk. Stander Fl.		1	
1 Kierne med Behør		1	8
2 øl Flasker		1	
1 Solle		1	4
1 Madkurv			8
2 Hasper		1	
1 gl. Hylle			4
1 Blik Tragt			4
1 Ostekar, 2 Æsker			6
1 Steen ?			
1 Uld Hæk			2
1 Trand Krukke			4
1 gl. Kiste		3	
6 par Blaarl. Lagen	3		
2 par Hørlærrets a 5 mk.	1	4	
2 Blaarlærrets Duge		2	
1 Kruus med Laag		1	
I ? eller Forstuen:			
1 Leer Fad			12
1 gi. Jern Gryde		1	
1 uden Messing Kiedel		1	
1 gl. Malm Pande		1	4
1 Ildtang og Kiedelskrog		1	8
1 Kobber Brygger Kiedel	5		
3 Brygger Kar Eeg	1	1	
1 Haand Qværn	1	2	
1 Kobber Kiedel	2		

	Rd.	Mk.	Sk.
2 øre Ballier og 1 Spand		1	8
1 Hakke Bræt			2
1 Træe Sie			4
5 Sold		2	
2 smaa Stripper, 1 Deigh Trug		1	
1 liden Ballie, 2 Stander?, 1 Loft Stie, 1 Træe Skaal			8
1 Træe Blok og 1 Valke Brag			8
1 gl. Hegle			8
Paa Loftet:			
8 Korn Solde a 2 mk.	2	4	
1 gl. Kar			4
1 gl. Stand Tønde			8
4 River, 3 Meje Reeder?		1	4
3 Lee Skatter			6
4 Leer	1		
1Tørve Spand		2	
Reeb til 3 Vogne		5	
2 Brager, 3 ?-Træer		3	
1 gl. Hampe Dyne		2	
1 ?:			
2 Garn Vinder, 1 Slibe Steen og Trug			8
1 Bænke Skammel ?			14
1 Tække Stige		1	8
1 mindre Tække Stige			12
1 liden Træe Blok			4
I Huggehuset:			
2 øxer, 1 liden Bue Saug		2	
1 Bond Kniv, 1 Lundstikke Nauer og 1 Vimmel		1	8
1 gl. Skiør Saug		5	
3 Jern Vægge		1	
1 gl. Jern Spade			12
1 Fyrre Sengestæd i Karlekammeret		1	8
1 Blaastr. Olmerd. Overdyne		2	
1 liden Underdyne		2	
3 gl. Hoved Puder		3	
1 par Lagen		2	
1 Hugge Stok, 1 Skiære Lad		1	8
I Gaarden:			
2 Kar Bænke			8
1 Fløde Bøtte, 1 øre Ballie og 1 Stand ?			8
1 Jern Hukke og en Fælde øxe		2	
1 Tiære Kande			4
1 Beslagen Vogn med Behør	13		
1 Halv Beslagen Ditto med Fieller	6		
1 Træe Vogn	3		
1 Plov med Behør	2		
1 Harve	2		
1 Tromle	1		
1 Slæde	1	2	
1 par Høst Hauger	1		
1 Vede Kurv			8
1 gl. Svine Trug			4
3 Greve, 2 Skolle			6
1 Skiære Kiste		2	
2 Høe Tyver	1		8
1 gl. Hugge Stok			4
1 Gang Ring Tømmer		2	
Beester:			
1 Rød Hoppe, 6 Aar	20		
1 Brun Hæst, 13 Aar	16		
1 Brun Blisset Hæst, 18 Aar	8		

	Rd.	Mk.	Sk.
1 Sort Hæst, 12 Aar	10		
1 Mørke Brun Hæst, 19 Aar	9		
1 Lyse Brun Hæst, 9 Aar	6		
1 Sortsnappet Hoppe, 6 Aar	6		
1 Liden Sortstiærnet, 10 Aar	3		
1 Ditto Sort Hoppe, 16 Aar	5		
Qvæg:			
1 Rødskoldet Koe, 9 Aar	10		
1 Rødhiemlet Koe, 9 Aar	11		
1 Rød Stud, 2½ Aar	9		
1 Sort Qvie, 2 Aar	4		
1 Sort Hiemlet Kalv	2		
	12		
Faar: 11 Stk. og 1 Væder a 1 Rd.			
	12		
Svin: 9 Stk. a 8 Mk.			
	1	1	8
Giæs: 4 Stk. og 1 Gase a 1 Mk. 8 Sk..			
		3	8
Høns: 6 Stk. og 1 Hane			
Gaarden: Vurderet til	70		
Summa	311	2	11

Dernæst Blev samtlige af Skiftet tilspurgt

1) Om de var videre Bevidst Stervboet tilhørende end allerede er Registeret og Vurderet de da samme ville (?).

2) Om de har noget i Henseende Vurderingen at paa-anke?

3) Om i Stervboet er Børne Penge indestaaende?

Samtlige Vedkommende svarede til 1) Der var ei videre Stervboet tilhørende end allerede Registeret og Vurderet er Bleven, - til 2) at i Henseende til Vurderingen var alle vel tilfreds - og til 3) at i Stervboet var ikke af Børnenes Penge indestaaende.

Da bliver Stervboets fulde Indtægt Summa efter Registreringen at anføre som 311 Rd. 22 Mk. 11 Sk.

Derimod StervBoets Giæld.

Som er følgende:

	Rd.	Mk.	Sk.	
Det Høye Herskabs Pretentioner:				
1) I Gl. Rest til 1 May 1784 af Kong. Skatter efter fremlagt Restance.				
- Af ?-skat	184	3	5½	
- Til 1 May 1784	2	1	12	
- Jan. Qtl. 1785	3	4	12½	
- Hoverie Penge	12			
- Og April Qtl. bliver også af Stervboet at udrede med	2	1	8	
	205	0	6	205 Rd - 0 Mk - 6 Sk
2) I Besætningen efter Forevisning er:				
2 Reyse Hæste a 30 Rd.	60			
4 Plov Bæster a 20 Rd	80			
2 Ditto a 12 Rd.	24			
1 ?-Vogn med Behør	30			
1 Plov med Behør	3			
1 Tromle og Harve	4			
	201	0	0	201 Rd - 0 Mk - 0 Sk

3) Sæde Kornet er ey beregnet til Indtægt, altsaa bliver

	Rd.	Mk.	Sk.	
samme ey heller til Udgiften anføres. Må blive som Inventarium på Stædet.				
4) Begravelses Omkostning er beregnet Enken med Laugværge at have kostet ialt				16 Rd - 0 Mk - 0 Sk
Dernæst blev paaraabt, om nogen var mødt, som havde noget at fordre i Stervboet, om de da ville anmelde sig. - Ingen indfandt sig. Men det blev af Enken anmeldt at være skyldig til:				
1) Kiøbmand Svartz i Kiøge for bekomne Vahre og laante Penge				19 Rd - 3 Mk - 4 Sk
2) Til Kiøbmand Hans Olsen i Kiøge anmeldte Enken ligeledes at være bortskyldig for Vahre.....				10 Rd - 0 Mk - 0 Sk
3) Tieneste Folkenes Lønd:				
1 Karl Løn for ½ Aar angivet at være 6 Rd - 3 Mk				6 Rd - 3 Mk - 0 Sk
1 Dreng har faaet sit.				
Og da ellers ingen anmeldte sig som havde videre Fordring, saa bliver dette Skiftes Bekostning at anføre som følger:				
- 1 Procent af Boets fulde Madse siden samme er Fallit	3 Rd	0 Mk	12 Sk	
- For Skifte Brevet paa 6 Ark at giøre beskreven a 3 Mk	3 Rd	0 Mk	0 Sk	
- Begge Vurderingsmændene a 1 mk 8 sk	0 Rd	3 Mk	0 Sk	7 Rd - 4 Mk - 0 Sk
Summa				465 Rd - 4 Mk - 10 Sk

Naar Stervboets Indtægt sammendraget til 311 rd. 2 mk. 11 sk. Liqvideres mod sammes Giæld, erfares, at Giælden overstiger Boets Formue med 154 rd. 1 mk. 15 sk. og altsaa Fallit, og intet til Arv og Deeling imellem Arvingerne. Men Alt det Registerede og Vurderede haver at forblive ved Stædet til Herskabets Pretentioners Fyldestgiørelse.

I øvrigt anlovede Enken at Afbetale enhver sin Fordring tid efter anden, det hun af Stæd kunde komme, og tillige at forsyne sine umyndige Børn med fornøden Klæde og Føde, samt efter Stand og Ævne forsørge dem med en Christelig Opdragelse, som hun det for Gud og Øvrigheden agter at tilsvare, og anlovede dernæst at holde Stifts Forvalteren Skadesløs i alt, hvad af dette Skifte kan Dependere, og da ingen videre indfandt sig, som havde noget at forrette, er samme som foretaget saaledes i al eenighed sluttet og tilendebragt.

Det til Bekræftelse under vore Hænders underskrift.

Datum Stervboet ut Supra.

Ingeborg (I.N.D.) Niels Datter	Som Vidner og overværende Vurderingsmænd
Som Laugværge Benjamin (B.N.S.) Nielsen	Haagen (H.P.S.) Pedersen
Som Formynder Clemmen (C.B.S.) Bondesen	u. Peder (P.H.S.) Hansen

---

Det kan til forståelse og sammenligning oplyses, at en arbejdsmand i København på det tidspunkt havde en årlig indkomst på ca. 70 Rigsdaler.

Bilag 2 - Politiforhør d. 7. maj 1801 om mordet på Ingeborg Nielsdatter.

Fuldstændig udskrift af politiprotokollen for Stevns-Fakse herred 1791-1801 (som 'transskriberet af Vallø Lokalhistoriske Arkiv):

Torsdagen den 7 May 1801

Forhør Anstillede Politiretten at præliminier (?) for derved, at søge Oplysning om det paa

Afdøde Enke Ingeborg

skeete Drab den 22. f. M. - som først den 28. f. M. fra Sognefogden er indberettet - og saavel ved derpaa fulgte Besigtelse, som obductions Forretning virkelig Stadfæstet - hvilke Documenter til sin Tiid vil følge Acten naar samme fra Hr. Kammerherre og Amtmand Bilke indkommer.

Hertil var skeet Behørig Indkaldelse til alle, som formodes at kunde tilvende sig Beviiser. Af samme Indvarsling er s: d: for (?)

Først fremstod Pigen Marie Jacobs Datter, som lovede at afgive saadan Forklaring, at hun til sin Tiid kunde Beedige den, og blev tilspurgt:

1. *Er det Hendes Moder Ingeborg Niels Datter som Onsdag den 22 April blev antruffet Død?*
   Svar: Ja
2. *Hvem Bragte Deponentinden Efterretning om Dødsfaldet - og hvad Tiid paa Dagen?*
   Svar: Peder Jørgensen kom Kl. omtrent 5 om Eftermiddagen og meldte at Deponentindens Moder var Død, sigende saadant var han Berettet af Naboen Hans Larsen.
3. *Gik Deponentinden derfra og hvorledes forefandt hun da den dødes Stilling sig før hun gik derhen?*
   Svar: Den øverste Dør stod Aaben, men den Underste var tillukket. Ved at træde ind i Stuen saa hun Moderen ligge Død i Sængen, og at det derværende var saaledes situered som hun ved Sagsforretningen med Tillæg at de 2 Hovedpuder hun pleiede at have under sit Hoved var tagen bort og laae paa en Stol oven paa hendes Klæder ved Kakkelovnen.
4. *Hvem kaldte saa Deponentinden til sig?*
   Svar: Efter at hun havde været 1 qvarters Tiid i Huuset, kom Hans Larsens Huustrue Maren af sig selv derind, yttrende sin Forundring over, at Konen var kommet saaledes afsted, - og formente at hun havde forslaget sig paa Gulvet siden hendes Tøi laa saa omvendt, ligesom og en sort Hue var lagt oven paa Tøiet i Æsken, samt en af hendes Tøfler laa paa Bordet.
5. *Kunde Deponentinden efter de anførte Omstændigheder strax spore, at hendes Moder ikke var kommen paa ordentlig Maade af Dage?*
   Svar:. Hun formenede det i Begyndelsen, men blev bragt paa andre Tanker af Konens foran anførte Ord.
6. *Hvem hialp Deponentinden at tage Liiget af Sængen?*
   Svar: Gaardmand Peder Hansens Huustrue tilligemed Deponentindens Søster Magrethe Jacobs Datter.
   Hans Larsen og Broder Hans Larsens Huustrue, Blev staaende men forrettede intet.
7. *Antræffes paa den Afdøedes Linned Blod og andre usædvanlige Kiændetegn ved Voldsomhed?*
   Svar: Blod og Vand saaes paa hendes underlinned for Needen, som inden Besigtelses Forretningen var Afholdt.
8. *Hvorfor Dødsfaldet ikke anmeldtes strax?*
   Svar:. Hun troede ikke med de øvrige, at der exsisterede nogen Voldsomhed.
9. *Eftersaae Deponentinden og hendes Søster Liiget i Kisten - og var der mere Borte, end hun forhen har forklaret?*
   Svar: Ja - Vidnet erindre, at der endnu var 4 al. grønne 3 stk. Baand Borte.
10. *Ejede hendes Moder nogen Penge og Kreaturer?*
    Svar: Vidnet har ingen Penge seet hos hende, men den afdødes Søstersøn Rasmus Hansen har

sagt, at han sidste Sommer saae omtrent 10 rdl. hos hende i en gammel Brevtaske, skiønt nu ingen findes uden 2 sk. - Høns havde hun ejet 3 stk. hvoraf en var Død, førend Konen sent kom til Huuset samme Aften, men den 3. vides ikke hvor er - dens Kouleur var Mørkebruun.

11. *Nød hendes Moder Aarlig undertægt?*
Svar: Ja - af hendes Broder Niels Jacobsen.

12. *Hvem holdt hendes Moder især forsvarlig Omgang med af Naboerne?*
Svar: Naar Tiiden blev for lang, og Hans Larsens Kone var borte, gik hun ind til hendes Moder Ane.

13. *Hvem gik ellers og hjalp den Afdøede til Haande med at reede Sæng og viidere, naar hun ikke kunde i Svagheds Tilfælde?*
Svar: Det gjorde Hans Larsens Huustrue Maren.

14. *Havde den Afdøede samme Dag været oppe og talt med nogen?*
Svar: Vidnet har hørt det.

15. *Kender Deponentinden noget til Maren Jensdatters moralske Karacter?*
Svar: Vidnet har hørt af Rygter, at Maren Jensdatter, har begaaet adskillige smaa Tyverier, men af sammenhæng dermed ved hun ikke.

16. *Hvorledes er Maren Jens Datter og hendes Mands Forfatning, og hvoraf ernære de dem?*
Svar: De er kun fattige, og Manden har ingen Tieneste haft i Vinter.

17. *Har Deponentindens Afdøede Moder nogen tid haft udestaaende enten med Maren Jensdatter eller Andre?*
Svar: Nei.

18. *Ved Vidnet om Maren Jensdatter holder god Forstaaelse med sine Naboer?*
Svar: Hun har ikke hørt andet.

19. *Hvor længe har hendes Moder været Naboe til Maren Jensdatter?*
Svar: Med Vished kan hun ikke Beskrive det, men det er meere end et Aar.

Demitteret til videre.

Fremkom forige udsigerindes Søster Magrethe Jacobs Datter, som lovede at aflægge saadant Vidnesbyrd, som hun kan Bevidne naar paafordres og svarede til

Sp. 1 Ja
Sp. 2 Ligesom første Udsigerinde
Sp. 3 Ordlydende med forrige - undtagen at Døren var aaben, da hendes Søster var kommen i Forveien
Sp. 4 Ordlydende med sidste - aleene at hun hørte ikke de Ord, Maren Jens Datter skal have udtalt
Sp. 5 Hun formodede det ikke
Sp. 6 Ligesom forrige - under Forklaring, at det var hende selv, der med Broderen tog Liiget af Sængen, efter iført reent Linned
Sp. 7 Ligesom forrige
Sp. 8 Ligesom forrige udsigen
Sp. 9 Overensstemmende med forriges Forklaring
Sp. 10 Vidste hun have haft nogen Penge i en Brevtaske, men ei hvor mange - forøvrigt lisom forrige Udsigerinde
Sp. 11 Ligesaa
Sp. 12 Med Hans Larsens Forkl.
Sp. 13-17 Ligesom forrige Udsigerindes
Sp. 18 Ligesom første
Sp. 19 Omtrent 3 Aar
Sp. 20 Om Maren Jens Datter - imedens Deponentinden klædte Liiget - anmodede hende og Søster at eftersee i Kisten, om der ey var en Rixdalers Seddel, som hun nyelig havde tilbagelaant den afdøde efter skeete Laan, hvilket hun højt bandede paa? - Jo - det var rigtig, men passerede inden, De tog Liiget af sængen

Demitteret.

Huusmand Peder Jørgensen indstillede sig og forklarede, at han har været Nabo til den Afdøde Ingeborg Niels Datter i nogle Aar, men kan ey sige hvor mange.

Hun var en meget fredelig Kone og holdt sær Omgang med Hans Larsen og hans Huustrue Maren Jens Datter, som gik ind og reedde Sæng for den Afdøde, naar hun var svag.

Benævnte Maren Jens Datter - tilligemed hendes Mand - kom til Deponenten den Dag Konen var Død, og bad han vilde følge med derind.

Det han og gjorde, og efter at han havde stillet sig ved Fødderne af Sængen og betragtet den afdøde, sagde han: Det er godt at see, hun er død - vendende sig derpaa om og gik ud af Døren.
Kl. var omtrent den Tiid imellem 4 og 5.

Han havde ikke seet den Afdøde den Dag, men Hans Larsen fortalte Udsigeren, at han havde været inde at ville laane et Sold og fandt den Afdøde i Sengen, men vidste ey med Vished om hun var Død, og derfor ville have Deponenten ind at see hende. - Han gik dernæst op til den afdødes Datter for at melde Dødsfaldet, og siden var han igen inde med dem i den Afdødes Stue, hvor hendes Klædeæske stoed paa Bordet.

Videre vidste han ikke altsaa.

Demitteret.

Hans Mogensens Huustrue Karen Kourts Datter lovede at ville afgive saadan Forklaring, som hun i sin Tiid kan beedige og vidnede, at Onsdagen d. 22 April om Eftermiddagen mellem 4 og 5 fornam hun, at Hans Larsen løb hen til afdøde Ingeborg Niels Datters Bopæl, hvorud over hun spurgte - efter at han var kommet tilbage og vilde gaae ud til afdødes Søn - Ingeborg er vel ikke død ?

Dertil han svarede: Det ved ikke jeg!

Siden hørte hun ikke noget til Dødsfaldet, førend om Aftenen, da hun var kommet i Sæng, og Jens Pedersen tienende Gaardmand Peder Hansen kom ind til hendes Mand i sin egen Forretning, med hvem hun indlod sig i samtale, og han bekræftede Dødsfaldet, sigende, hans Madmoder havde været med at klæde Liiget, som i Gaar 8 Dage fulgte Deponentinden med Maren Jens Datter til Stranden for at sælge Høns - og under Vejs udlod da sidstnævnte sigende i dertil given Anledning, at hun sig frie ikke at have gjort den Afdøde noget ondt - og ønskede, der maatte skee Tegn paa, hvem der havde begaaet Mordet.

Hun havde ikkun 1 brun toppet Høne i Kurven at sælge, hvilken hun sagde var hendes egen.

Det var i øvrigt Deponentinden Bekiendt, at Maren Jens Datter havde sin Gang i Huuset hos den Afdøde og holdt fortrolig Omgang med hende.

Viidere forklarede Deponentinden, at Maren Jens Datter sagde, De vare ikke saa fattige, de havde nødig at stjæle, men hun havde hørt af Rygtet, at Maren Jens Datter havde begaaet smaatterier.
Hendes Moralske Karacter kiender hun ikke, da hun ikke haver holdt nogen Omgang med hende.

Men Afdøde var meget fredelig, og Deponentinden fornam ikke, at hun havde noget udestaaende med nogen.

Demitteret.

Igien fremkom Hans Hansen af Strøby og erklærede under Eeds Tilbud, at han ikke vidste noget til den fornævnte Sags Oplysning.

Demitteret.

Ligesaa fremstod Gaardmand Peder Hansens Huustrue Maren Jens Datter, som under Eeds Tilbud forklarede, at den Dag i Gaar 14 Dage kom Vidnet i den Afdødes Bolig - noget efter Pigen Magrethe Jacobs Datter - for at være Behiælplig at klæde Liiget.

Da var alt aftørt, men hun saae det blodige slag i Tindingen, men det aftagne Linnet saae hun ikke.

Maren Jens Datter var og tilstæde, uden at forrette noget.

Anmeldelsen om Dødsfaldet skeedte fra Hans Larsen ved Peder Jørgensen.

Udsigerinden har ellers hørt, at Maren Jens Datter uden at være Beskyldt har sagt, at hun ikke har giort afdøde noget Ondt.

Ligesaa har Rygtet sagt, at hun var hengiven til Tyvene.

Forøvrigt vidste hun ikke Hendes Karacter.

Hun havde meget sin Gang i Huuset hos den Afdøde, som samme Dags Formiddag da var seet i sin Dør omtrent Kl. 11.

Hvorledes hun ellers er kommen af Dage, kan Deponentinden ingen Forklaring giøre os.

Demitteret.

Huusmand Mads Nielsen indkom og er tilspurgt:

1. *Kiender han den Afdøde Ingeborg Niels Datter?*
   Svar: Medens hun boede ?
2. *Om han har været Naboe eller Gien boe til hende?*
   Svar: Han boede Skraaet ovre paa den anden Siide af Gaden.
3. *Hvor længe har den Afdøde Boet pas sit Stæd?*
   Svar: Ved ikke.
4. *Holdt Afdøde nogen Omgang med Deponenten og hans Huustrue?*
   Svar: De havde Gaards Plads op til hinanden og derfor kunde tale sammen.
5. *Om Deponenten nogen Tiid har haft udstaaende med den Afdøde - hvori samme har bestaaet?*
   Svar: Nei.
6. *Har da Deponenten for kort eller lang Tiid siden været hos den Afdøde - og i hvad Ærinde?*
   Svar: Nej.
7. *Naar erfarede han, at Ingeborg var død?*
   Svar: Torsdag Aften - da han kom Hiem fra sin Husbond, Udflytteren Jens Pedersen - fortalte hans Kone ham Dødsfaldet.
8. *Ved han altsaa noget om sammes og de derved forbundne Omstændigheder?*
   Svar: Nei.

Demitteret.

Derefter fremkom sidstes Huustrue Magrethe Peders Datter og svarede til de til hendes Mand fremsatte Spørgsmaal saaledes:

Sp. 1	Ja
Sp. 2 og 3	Ligesom sidste
Sp. 4, 5 og 6	Ligesaa
Sp. 7	Morgenen efter fortalte Peder Hansen hende det med fleere
Sp. 8	Nei - intet viidere end at Maren Jens Datter paa Veien til Stranden udlod sig, hun skulde Hjem til Forhør, og var ikke bange, da hun vidste sig uskyldig. Hønen Maren Jens Datter havde med sig var Bruun og Toppet

Demitteret.

Hans Larsens Huustrue Maren Jens Datter indkaldte Retten og tilspurgte hende:

1. *Om hun har været Naboe til nu Afdøde Ingeborg?*
   Svar: Ja.
2. *Hvor længe den Afdøde havde Beboet sit Huus?*
   Svar: Siden Udflytningen omtrent 3 a 4 Aar siden.
3. *Var den Afdøde Gl. - og kunde hun endnu hielpe sig?*
   Svar: Ja hun var Gl. og kunde endnu reterere sig, undtagen naar hun var svag.
4. *Hvem gik i saa Fald den Afdøde til rette?*
   Svar: Hun hialp hende det hun kunde.
5. *Deponentinden og den Afdøde levede altsaa i fortrolig Omgang sammen?*
   Svar: Ja - paa en skikkelig Maade.

6. *Hvorledes var den Afdødes Forfatning og kunde hun have Ophold?*
Svar: Hun nød Undertægt af Gaardmand Niels Jacobsen, men om hun havde Penge, vidste hun ikke.

7. *Hvad Tiid bragte Deponentinden i Erfaring, at Ingeborg var Død, og ved hvad Leilighed?*
Svar: Kl. omtrent 3 om Aftenen kom hendes Mand løbende og spurgte hende og, om hun ikke vidste Ingeborg var syg, da han ikke med Vished, i det han kom for at laane et Sold om hun var Død eller ikke.
Hun tog derpaa et ? paa Armen og gik hen til Peder Jørgensen, som da i følge med hende og Mand, undersøgte om Ingeborg var død, hvilket hun befandtes af Peder Jørgensens Erklæring.

8. *I hvad Anledning var hendes Mand den første, som opdagede Dødsfaldet?*
Svar: Han var gaaet op til den Afdøde, for paa Deponentindens Anmodning at laane et Sold.

9. *Af hvad Aarsag hun den Dag sendte ham i dette Ærinde?*
Svar: Hun sad og spandt, og derfor sendte hun ham.

10. *Om hun den Dag ikke havde hørt den Afdøde i Live - endten i eller uden for Huuset?*
Svar: Nei.

11. *Pleiede da den Afdøde saaledes at holde sig inde Dagen igiennem?*
Svar: Hun sad og spandt.

12. *Hvorledes fandt hun den Afdødes Stilling, da hun kom ind i Huuset?*
Svar: Hun laae paa Ryggen i Sængen og var blaae i Tindingerne, og noget Blod rendt ned mod den venstre Mundvig - saa var og Hovedpuderne taget bort og laae paa en Stoel.

13. *Hvorledes laae Tøyet i Stuen, da hun kom ind i Huuset?*
Svar: Pas Bordet stod en Kurv med Linned og en Tøffel. Hvad der var i Kisten, ved hun ikke.

14. *Var der nogen, som raadede den Afdødes Børn at eftersøge Kisten?*
Svar: Jo - hun sagde til dem, de skulde søge efter 1 Rd. Seddel, som hun havde laant af den Afdøde og leveret tilbage.

15. *I hvad Hensigt hun i svar paa 6. (spgsm.) benægter, at hun ikke vidste, den Afdøde havde, og nu tilstaaer at have laant af hende?*
Svar: Hun vidste, hun havde den Rigsdaler 4 a 5 Uger før Juul, da hun den Tiid havde Tilbagebetalt dem.

16. *Var der ikke i Stuen nogle slags Kiendetegn paa Gulvet af Omslæben eller Blod?*
Svar: Nei.

17. *Hvor stod den Kiste, som her forevises Deponentinden, da hun kom ind i Huuset?*
Svar: Hun ved det ikke.

18. *Pleiede Deponentinden undertiden at reede den Afdødes Sæng, og har hun da ikke seet det Instrument staaende foran som Sængehest?*
Svar: Naar hun var syg og daarlig, men Kieppen har hun ikke seet førend ved Synsforretningen.

19. *Om hun da bemærkede, at der var Blod pas Kieppen og uden Følsomhed kunde ansee det?*
Svar: Hun saae ikke Blod pas Kieppen.

20. *Om den Afdøde har noget udstaaende med nogen i Byen, som var Deponentinden Bekiendt?*
Svar: Nei.

21. *Hvem pleiede i Almindelighed foruden Deponentinden at komme til den Afdøde?*
Svar: Ja - hendes Børn med fleere.

22. *Var den Afdøde aabenhiertig og betroede nogen sine Omstændigheder?*
Svar: Det ved hun ikke.

23. *Er det hende bevist, at den Afdøde ejede noget Kartun og Baand, som nu ikke fandtes?*
Svar: Børnene talte om, det var borte.

24. *Ejede den Afdøde Kreaturer - og hvor mange?*
Svar: Der var en bruun Høne efter hende, da hendes andre forhen var døde.

25. *Har Deponentinden seet Høns - og hvor mange?*
Svar: Kun een - thi den anden har hun solgt til Engelskmændene, som var bruun med Top.

26. *Om hun ingentiid har begaaet nogen Slags Forbrydelse imod en eller anden i Strøby?*
Svar: Nei - ikke det hun ved.

27. *Hvorledes er hendes Forhold, da hun forrige Sommer gik hos Sgr. Svartz i Strøby?*
Svar: Hun havde taget noget Foder fra Svartz, men bad hans Kone om Forladelse.
Sgr. Svartz var nærværende og Declarerede, at Deponentinden virkelig stial Foderet, hvilket han

forbandt sig at bevise, og havde han holdt hende mistænkelig, da hun om Morgenen, naar Pigen var ude at malke, kom over hans Hauge.
Men ellers naar hun skulde paa Arbeide, kom hun sildig, og holdt samtale med den anden Pige. - Deponentinden kunde ikke nægte at hun var i Hr. Svartz Gaard paa den anmeldte Tiid.

28. *Hvad der bevægede Deponentinden saa ofte uden Anledning at ville retfærdiggiøre sig, da hun ikke havde Deel i det begaaede Mord - og hvorfra hidrørte den Yttren, som hun til forskellige Tider især ved Liigets klædning?*
Svar: Det:giorde hende Ondt, at Folk havde hende mistænkt, men Rygterne havde hun ikke erfaret.

Nu indstillede sig Huusmand Hans Larsen og svarede til de hans Huustrue givne Spørgsmaal:

Sp. 1 Ja.
Sp. 2 Ved det ikke.
Sp. 3 Ja - hun var svag.
Sp. 4 Naar hun var syg, gik hans Kone hende til Haande.
Sp. 5. De havde aldrig ondt Ord sammen
Sp. 6 Ligesom forrige.
Sp. 7 Ligesom hans Huustrue.
Sp. 8 Forbigaaet.
Sp. 9 Han havde intet andet at bestille.
Sp. 10 Nei - han har ikke seet hende.
Sp. 11 Han gik ud undertiden.
Sp. 12 Hun laae pas Ryggen - og videre observerede han ikke.
Sp. 13 Forbigaaes.
Sp. 14 Nei.
Sp. 15 Vidste intet derom.
Sp. 16 Nei - saae intet.
Sp. 17 Han saae den ikke.
Sp. 18 Forbigaaes.
Sp.19 Ligesaae.
Sp. 20 Nei.
Sp. 21 Det vidste han ikke.
Sp. 22 Veed ikke.
Sp. 23 Forbigaaes.
Sp. 24 Een Høne, som skal være død kort førend Konen.
Sp. 25 Forbigaaes.
Sp. 26 Han har ingen Deel haft i sin Kones Handlinger, og veed intet desangaaende.
Sp. 27 Forbigaaes.
Sp. 28 Han kunde ikke give noget Svar hertil.

For om muligt at tilvende sig efter nøjere Undersøgelse fuldstændig skrives det omhandlede factums betræffende udsatte Retten Sagen, til førstkommende Løverdag d. 9 Maj Eftermiddag Kl. 2.

Slut.

Datus ut supra.
H. Holstein.

Overværende Vitterligheds Vidner

J. D. Hase A. Jensen

Løverdagen den 9. Maii 1801 indløb en Skrivelse fra Sognefoged Jens Nielsen i Strøby saalydende:

Underdanigst Hr. Memona.

Det meldes Deres Velbaarenhed herved, at jeg paa ingen Maade har kunnet opdage noget videre angaaende det begaaede Mord, hvorfor Hans Larsen og hans Kone Maren Jensdatter ei er tilsagt at møde i Dag.

Randsagning efter aftale er ikke skeet, da den Afdødes Familie ikke havde Vane eller noget vist mærke paa det bortkomne Gods, hvorpaa man kunde kende samme.

Saa holdt jeg ei raadigst, at søge om Ting, som man ikke kunde kiende sig ved med Vished.

Strøbye den 9 Mai 1801

Underdanigst

Jens Nielsen

Til ? Hr. Holstein

Ifølge dernæst blev Forhøret sluttet.

Datum ut supra.

Som overværende

Jørgensen. ?. A. C. v. Holstein.

Kilde: Stevns-Fakse Herreds Politiprotocol 1791 - 1801.

Modtaget i transskriberet kopi fra Vallø Lokalhistoriske Arkiv - Marts 2005.

Bilag 3 - Afståelseskontrakt til Ole Nielsen 1833.

Kontrakten vises som 'transskriberet' af Vallø Lokalhistoriske Arkiv.

Anden Klasse
3 Rigsdaler 6 Sk. Sølv
No 10 - 1833.

Kiøbe og Afstaaelses Contract.

Hvormed jeg Bente Jeppes Datter som efter min afdøde Mand Niels Jacobsen med fælles myndige Børns Samtykke har hensiddet i uskiftet Boe, sælger og overdrager den mig, efter bemeldte min Mand tilhørende Arvefæstegaard No 22 i Strøbye under Søeholm Gods til min Søn Ole Nielsen, paa saadanne Vilkaar:

1. Denne Gaard der staaer for Hartkorn, Ager og Eng 8 Td. 2 10/33 Alb. saaledes som samme befindes i en udskiftet samlet Lod og en havdeplads i Byen, med de paa Lodden af hvad Navn nævnes kan, afstaaer, sælger og overdrager jeg til fornævnte min Søn Ole Nielsen for Købesummen 195 Rbd. 54½ Skl. Sølv og 1150 Rbd. Sedler, siger Ethundrede fem og halvfemsindstyve Rigsbd. 54½ Skl. sølv og Et Tusinde et hundrede og halvtredsindstyve Rigsbd. Sedler.

2. Min Søn Ole Nielsen overtager alt det hermed solgte strax i den Stand samme er og forefindes, og da han have Raadighed over al den Sæd som i dette Aar høstes, saa tilsvarer han fra dette Aars Begyndelse og fremdeles alle Skatter og Afgivter som ere eller blive paabudne, samt Bankrente uden Ansvar for mig, saa præsterer han og alt hvad af Arbejder, Befalinger, Leverancer med mere af hvad Navn nævnes kan som af Gaarden og dens Hartkorn udredes bør, saavel til det Offentlige som til Herskabet.

3. Min Søn Ole Nielsen, eller hvem som maatte komme i Besiddelse af denne Arvefæstegaard, forpligtes til at give mig, saalænge jeg lever, mine hidtil havende Fornødenheder af Spisning, Renlighed, Klæder, Opvartning, og videre til min anstændige Underholdning af hvad Navn nævnes kan, og efter min Død en anstændig Begravelse.
   Men dersom jeg ikke skulle finde mig tilfreds med, saaledes at nyde min Underholdning og Pleje i Fællig med Gaardens Besiddere, da forpligtes min Søn Ole Nielsen eller efterkommende Besiddere af Gaarden, at indrette paa det Sted af Gaardens Grund jeg vælger at begiære Bopæl for mig med Skorsten og Kakkelovn samt øvrige Indretninger og Beqvemmeligheder, saaledes som jeg anviser, og da at udlevere mig til Brug, Seng med Klæder, Boeskab, Køkkentøj medvidere som jeg selv udvælger og udtager af Gaardens Løsøre, samt en Koe og to Faar med Grøde, og leverer han mig da aarlig 2 Td. Rug, 3 Td. Byg, 1 Td. Malt, 2 Skpr. Erter, 2 Skpr. Gryn, 1 Svin paa 6 Lp., 6 levende fede Gæs, En Favn slaget Bøgebrænde, 6 Læs Tørv, samt i Penge 20 Rbd. Sølv.
   Disse Vahre og Penge leveres og betales uden Afkortning med en fjerdedeel hvert Qvartal, dog Svinet og Gæssene i rette Slagtetid om Efteraaret, da ogsaa Brændet leveres, og Tørvene om Sommeren i god Høsttid. Varene skulde være sunde og gode. Den forommeldte Koe og Faar med Grøde, fodres og græsses lige med Gaardens egne Creature uden noget Vederlag, og skulde nogen af disse Creature ældes eller komme til Skade, da modtager Gaardens Besidder samme i den Stand de ere, og mig udlevere af Gaardens Besætning andre i deres Sted, som jeg selv udtager eller lade udtage.
   Min Søn Ole Nielsen eller anden Gaardens Besidder, bager mit Brød og brygger mit øl naar fordres samt giver mig Befordring til Kirke, Mølle og andet Sted, hvor jeg har Ærinde. Hvis jeg skulde fritage Gaardens Besidder for at bygge til mig, og jeg derimod ville tage Boepæl hos en anden af mine her i Sognet boende Børn, da oppebærer jeg der alt foranførte, kun fritages da Gaardens Besidder at brygge og bage for mig.
   Efter min Død tilhører mit efterladte Løsøre Gaardens Besidder, kun skal deraf leveres til mine Sønner Jacob Nielsen, og Peder Nielsen 4 Dyner, nemlig 2 til hver.

4. Det paa Gaardens gamle Byggeplads i Byen staaende Huus, beboes for nærværende Tid af min Søn Jeppe Nielsen, som tilligemed hans nuværende Hustrue Birte Peders Datter forbeholdes Beboelse af bemeldte Huus og Benyttelse af Pladsen, uden derfor at svare nogen Afgivt til Gaardens Ejer, saalænge de leve, kun ere de forpligtede til at vedligeholde Huus og Plads i god Stand og til Hjelp erholder de fra Gaarden Langhalm naar Tækning paa Huuset skulde behøves, og Pladsen

pløjet af Gaardens Besidder, hvorimod Jeppe Nielsen og Hustrue uden udgivt for Eieren, skal udrede og svare alle Udgivter og Byrder, som af Huuset og Beboeren udredes og præsteres bør, samt Tiende af hvad som paa Gaardspladsen avles, samt videre som er eller maatte blive paabudet.
Skulde Jeppe Nielsen eller Hustrue forlade Huuset og tage Ophold andet Sted, da er Huuset og Pladsen til Gaardens Besidders Raadighed.

5. Til Sikkerhed for det mig og min Søn Jeppe Nielsen i de 2 næstforestaaende Poster forbeholdne, have vi Prioritet i Arvefæstegaarden og al dens tilhørende næst efter Herskabets Forret for Skatter og Afgivter og Restancer deraf, hvilken Forret reserveres.

6..... Min Søn Ole Nielsen betaler Kiøbesummen saaledes:
a) Han indfrier den paa Gaarden hvilende Restance med *195* Rbd. 54½ Skl. Sølv.
b) Han betaler til mine andre Børn, alle i Strøbye:

1. Til min Søn Jeppe Nielsen	Sedler	100 Rbd.
2. Til min Søn Jacob Nielsen	Sedler	300 Rbd.
3. Til min Søn Peder Nielsen	Sedler	300 Rbd.
4. Til min Datter Karen givt med Niels Benjaminsen	Sedler	150 Rbd.
5. Til min Datter Margrethe givt med gl. Hans Nielsen	Sedler	150 Rbd.
6. Til min Datter Ingeborg givt med Jens Jacobsen	Sedler	150 Rbd.
.....	Sedler	1150 Rbd.

Naar min Søn Ole Nielsen saaledes har betalt denne Kiøbesum og har erlagt Recognitionen, anmodes Herskabet at meddele ham Arvefæstebrev, hvorved ham hjemles det herved solgte og ham foreskrives de ham som Arvefæster paaliggende Forpligtelser.

7. Da jeg saaledes, som foran meldet, hensidder i uskiftet Boe, efter min afdøde Mand, og hans Arvinger ere vore fælles Børn, nemlig alle de i næstforestaaende 6. Post værende, saa har jeg tilkaldet disse, og da de ere med mig enige i de med denne Contract sluttede Handel; saa underskriver de til Bevis om saadant Samtykke dette Document tilligemed mig.

8. Paa forestaaende Vilkaar kiøber og modtager jeg Ole Nielsen den mig herved overdragne Arvefæstegaard og forpligter jeg mig til i alle Maader at opfylde og efterleve denne Contract i alle dens Ord og Puncter.

Den herved bestemte Undertægt ansee vi at være af Værdi aarlig 60 Rbd.

Er for 5 Aar		306 Rbd.
Og det for Jeppe Nielsen forbeholdne aarlig 20 Rbd. For5 Aar		100 Rbd.

hvilket herved med hensyn til det stemplede Papirs Text til denne Contract bemærkes.

Denne saaledes indgaaede Contract, der bekræftes ved samtlige Sælgeres og Kiøberes Underskrivter, kan uden Varsel til nogen af os, ved Retten læses.

Skrevet paa Giorsløv den 17 Julii 1833.
Bente Jeppes Datter.
Som Lavværge - Ole Nielsen

Jeppe Nielsen - Jacob Nielsen - Peder Nielsen

Paa min Hustrue Margrethe Niels Datters Vegne
Hans Nielsen

Paa min Hustrues Karen Niels Datters Vegne
Niels Benjaminsen

Paa min Hustrues Ingeborg Niels Datters Vegne
Jens Jacobsen

Til Vitterlighed.

Holm - Bentley.

Ligelydende med den paa stemplet Papir skrevne Contract. vedstaaer
Ole Nielsen

Bilag 4 - Lidt samtidshistorie fra 1700-tallet.

1699-1730 *Frederik d. 4., konge af Danmark og Norge 1699-1730.*
I Frederik 4.s regeringstid udspillede sig det sidste store krigeriske opgør med Sverige, Den store nordiske Krig 1709-20. Det uafgjorte udfald førte til endelig opgivelse af håbet om generobring af Skånelandene.

1709 Vinteren er så hård, at man kan køre på slæde fra Sjælland til Bornholm

1711 Byldepest eller mere populært 'den sorte død' er vistnok den sygdom som har dræbt flest europæere op igennem historien, især i middelalderen. Sygdommen bevægede sig de næste 350 år rundt i Europa med skiftende intensitet, indtil den efter endnu en voldsom epidemi, der i 1711 dræbte omkring 1/3 af Københavns befolkning, stort set forsvandt

1720 Den dansk-norske søhelt Peter Wessel (1690-1720) - bedre kendt som Tordenskjold - blev dræbt i 1720 ved en duel. Han blev 30 år gammel.

1728 Københavns brand den 20. oktober 1728 brænder. - 2/5 af byen går til, deriblandt rådhuset, flere kirker og 1700 huse. Cirka 4.000 familier bliver husvilde.

1730-1746 *Christian d. 6., Konge af Danmark og Norge 1730-1746*.
Christian d. 6. var den første i den oldenborgske kongerække, i hvis regeringstid riget ikke var i krig. Til gengæld var tiden præget af en svær økonomisk krise, der dog ikke forhindrede opførelsen af det nye, pragtfulde residensslot, det første Christiansborg, til erstatning for det forfaldne Københavns Slot.

1733 Stavnsbåndet indføres.
Stavnsbåndet var en dansk lovgivning af 1733, som bandt alle mandlige bønder mellem 14 og 36, senere mellem 4 og 40 år, til at forblive under deres fødegods. Baggrunden var en voksende flugt fra landbruget, bl.a. på grund af landbrugskrise.
Godsejerne ville med Stavnsbåndet sikre sig billig arbejdskraft, om end det blev begrundet med, at det var soldaterudskrivningen, der skulle sikres.
Ophævet som led i Landboreformerne af 1788 med en overgangsperiode indtil 1800.

1739 Almueskole med almindelig undervisningspligt indførtes 1739 overalt i landet.
Rytterskolens religiøse ide-grundlag blev i virkeligheden udvidet til hele kongeriget, og som hovedregel blev landsbydegnen lærer, og sognepræsten en slags skoleinspektør.
Blev kaldt 'den sorte skole' på grund af de sorte kjoler degnen og præsten skulle bære. Der blev bygget mange nye 'sorte' folkeskoler efter 1739, men de var ikke nær så flotte som rytterskolerne fra 1721-27.
I modsætning til tidligere var undervisningen nu gratis. Alle børn, selv de fattigste, skulle begynde i skolen fra 5-6 års alderen.
Pensum var bibelhistorie (indoktrinering), mundtlig og skriftlig dansk samt regning.
Af hensyn til børnearbejdet hjemme på gårdene var skolen lukket i pløje- og høsttiden. I praksis betød det, at der som regel kun var undervisning om vinteren (fra november til marts - fra ploven gik ind, til den gik ud igen).

1746-1766 *Frederik d. 5., Konge af Danmark og Norge 1746-1766*.
Kongens regeringstid var – i lighed med faderens – en fredsperiode.
Økonomisk var det tillige en fremgangstid, hvilket bl.a. gav sig udtryk i udvidelse af København med Frederiksstaden med de fire Amalienborg-palæer som centrum. Gennem hele regeringen støttede kongen sig til dygtige ministre som overhofmarskal A.G. Moltke og udenrigsminister J.H.E. Bernstorff, der med sikker sans for statens tarv varetog de daglige regeringsforretninger.

1748 Det Kongelige Teater begynder sit virke på Kongens Nytorv i København.

1749 Berlingske Tidende udkommer den 3. januar 1749 som Danmarks første avis.

1754 Forfatteren Ludvig Holberg dør 70 år gammel.

1756 Komponisten Wolfgang Amadeus Mozart bliver født d. 27/1-1756.
Han dør i 1791 (35 år gl.)

1758 Hans Egede - også kaldet 'Grønlands Apostel - dør d. 5/11-1758 (72 år gl.)
Hans Egede søgte efter vikingerne i Grønland i 1721, men fandt dem ikke.
Han grundlagde Godthåb (Nuuk), der i dag er den grønlandske hovedstad.

1764 Hans Adolph Brorson (1694-1764) dør 70 år gl. - Han var en dansk biskop og en af vore største salmedigtere. Han er også en af den danske litteraturs hovedskikkelser.

1766-1808 *Christian d. 7., konge af Danmark og Norge 1766-1808.*
Regeringstiden faldt sammen med en af de mest urolige perioder i Europas historie, revolutionstiden og Napoleonskrigene.
Kongen var et sart og nervøst gemyt, og en uhensigtsmæssig opdragelse medførte, at han udviklede kronisk skizofreni. I den syge konges sted varetoges regeringen af stærke personligheder i hans omgivelser, først af livlægen J.F. Struensee og efter dennes fald i 1772 af geheimestatsminister Ove Høegh-Guldberg.
Fra 1784 var kronprins Frederik (6.) reelt kongemagtens legitime repræsentant.

1769 Første folketælling i Danmark**.**
Ved folketællingen i Danmark 1769 var der i alt 797.584 mennesker, hvoraf de 80.000 boede i hovedstaden.

1770 En koppe-epidemi hærger Europa.
Kopper var en meget smitsom infektionssygdom, forårsaget af virus. Angreb navnlig børn og begyndte med høj feber og kulderystelser.
Koppeepidemier har tidligere optrådt i Danmark; i 1769 døde der alene i København 1219 børn. I Danmark indførtes koppevaccination, som var obligatorisk i perioden 1810-1976.

1770 Komponisten Ludwig van Beethoven fødes d. 16/12-1770 i Bonn i Tyskland.
Han dør 56 år gammel i Wien d. 17/3-1827.

1770 Billedhuggeren Bertel Thorvaldsen fødes d. 19/11-1770 i København og døde i København den 24. marts 1844.

1776 Den nordamerikanske uafhængighedserklæring vedtages d. 4/7-1776.

1779 Digteren og forfatteren Adam Gottlob Oehlenschläger fødes i 1779. Oehlenschläger har blandt andre skrevet Danmarks folkelige nationalsang 'Der er et yndigt land'. - Han dør i 1850.

1782 Steen Steensen Blicher (forfatter og digter) fødes d. 11/10-1782 i Vium, Jylland.
Han dør 66 år gammel i 1848.

1783 Nikolai Frederik Severin Grundtvig fødes d. 8/9-1783. - Han var forfatter, digter, filosof, historiker, præst og politiker.
Han har skrevet mange af den danske salmebogs salmer, bl.a. salmen 'Nu falmer skoven trindt om land'. - Han dør 89 år gammel i 1872.

1788 Stavnsbåndet: ophæves d. 20/6-1788.

1789 Den franske revolution - Indledes 14/7-1789 med Stormen mod Bastillen.

1790 Første dampmaskine i Danmark blev sat i gang i en smedie på Holmen.

1799-1820 *Napoleonskrigene*

Række af krige mellem Frankrig på den ene side og en række forskellige alliancer på den anden side. Den danske deltagelse benævnes ofte 'Englandskrigene' og begrænser sig til to perioder:

1801 Slaget på Reden - Ved 'Slaget på Reden' besejrer briterne under Lord Nelson den danske flåde

1807 Københavns Bombardement og Kanonbådskrigen - England bombarderer København og tager den danske flåde -.